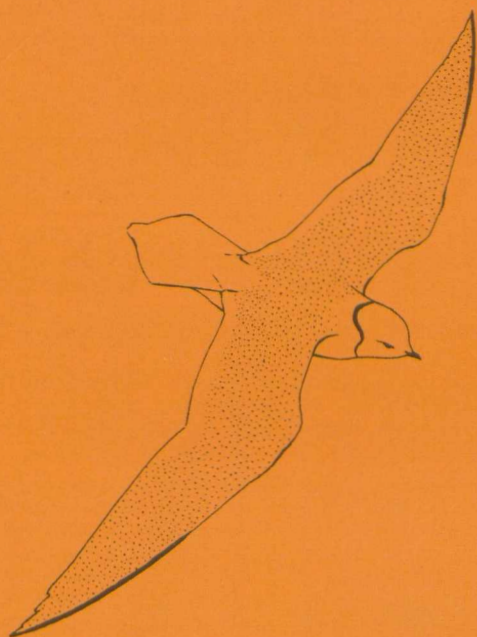

DUTCH BIRDING

1982

4 : 3

Tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association
Journal of the Stichting Dutch Birding Association

DUTCH BIRDING

Redactieadres/Editorial address

Dutch Birding, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam

Hoofdredacteur/Chief Editor: **Gerald Oreel** (020-730710); overige redacteuren/remaining editors: **Arnoud van den Berg** (023-378024), **Han Blankert** (071-125400), **Paul de Heer** (010-709479), **Edward van IJzendoorn** (020-727239)

Fotografisch Redacteur/Photographic Editor

René Pop, Jacob Gillesstraat 16, 3135 AP Vlaardingen (010-341128)

Lay-out/Lay out

Karel Mauer, Hengelostraat 85, 1324 GV Almere-Stad (03240-33398)

Advertenties/Advertising

Jan Jaap Brinkman, Postbus 71927, 1008 EC Amsterdam (020-433079)

Dutch Birding (driemaandelijks tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association met nummers in maart, juni, september en december) publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie en de verspreiding en verplaatsingen van vogels in Nederland en Vlaanderen en elders in het Palearctisch Gebied. Het publiceert ook artikelen en mededelingen over vogels in andere zoögeografische gebieden.

Dutch Birding (quarterly journal of the Stichting Dutch Birding Association with numbers in March, June, September and December) publishes papers and notes on the morphology and the distribution and movements of birds in the Netherlands and Flanders and elsewhere in the Palearctic Region. It publishes also papers and notes on birds in other zoogeographical regions.

STICHTING

DUTCH BIRDING ASSOCIATION

Adres/Address

Stichting Dutch Birding Association, Postbus 71927, 1008 EC Amsterdam

Bestuur/Board

Voorzitter/President: **Edward van IJzendoorn** (020-727239); Secretaris/Secretary: **Kees Klaver** (020-433090); Penningmeester/Treasurer: **Gerard Steinhaus** (03404-17149); overige bestuursleden/remaining officers: **Han Blankert** (071-125400), **Jan Jaap Brinkman** (020-433079), **Paul de Heer** (010-709479), **Peter de Knijff** (01720-92186), **Gerald Oreel** (020-730710)

De prijs voor een **jaarabonnement op Dutch Birding** bedraagt minimaal f 25 (Nederland) of BF 240 (België en Luxemburg). Abonnees buiten genoemde landen dienen minimaal \$ 15 of een gelijkwaardig bedrag in elke geldsoort tegen de geldende wisselkoers te betalen. Het bedrag dient te worden overgemaakt op postgirorekening 41 48 343 ten name van de Stichting Dutch Birding Association. Het kan ook worden overgemaakt op bankrekening 54 93 32 065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van de Stichting Dutch Birding Association of op bankrekening 59 27 0888 van de National Westminster Bank (25 Market Square, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) ten name van Anton van IJzendoorn.

The rate of an **annual subscription to Dutch Birding** amounts to a minimum of f 25 (Netherlands) or BF 240 (Belgium and Luxembourg). Subscribers outside mentioned countries should pay a minimum of US \$ 15 or an equivalent amount in any currency at current exchange rates. The amount should be remitted to postal giro account 41 48 343 in the name of the Stichting Dutch Birding Association. It can also be remitted to bank account 54 93 32 065 of the ABN Bank (Amsterdam) in the name of the Stichting Dutch Birding Association or to bank account 59 27 0888 of the National Westminster Bank (25 Market Square, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) in the name of Anton van IJzendoorn.

©Stichting Dutch Birding Association 1982. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars./The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2828.

ADU Drukkerijen BV, Postbus 1, 1700 AA Heerhugowaard (02207-18025)

IBIS TOURS

GATEWAY TO A WORLD OF INTEREST

OUR 1983 ORNITHOLOGICAL BROCHURE IS NOW AVAILABLE.

January
California

February
Malaysia

March
Israel

April
Gib/Spain
Majorca
Holland
Crete
Camargue

May
Austria
California/Arizona

June
Holland
Lapland
Iceland

August
Gibraltar
Peru

September
Camargue

Bosphorus
East USA

October
Australia
Venezuela

November
South Africa
Falkland Isl.

BRITISH TOURS

March
Exe Estuary

April
North Norfolk

May
Scot. Highlands
New Forest

October
Stodmarsh
Portland Bill
North Norfolk
Exe Estuary

FOR FULL DETAILS OF THE ABOVE TOURS AND ANY OTHER SPECIALISED TRAVEL,
APPLY TO: IBIS TOURS (ARRANGED BY FURNESS TRAVEL LIMITED.
A MEMBER OF THE FURNESS WITHY GROUP) 148 GLOUCESTER ROAD NORTH,
FILTON, BRISTOL, TELEPHONE (0272) 791172 & 695050. TELEX 449840 ATOL543BC.

ORNITHOLIDAYS

1983 MEMBER OF THE ASSOCIATION
OF BRITISH TRAVEL AGENTS

*Holidays organised by Birdwatchers
for Birdwatchers*

Seventeen years' service to birdwatchers and naturalists

Ethiopia
Sri Lanka
Nepal
Morocco

Shenandoah National
Park (Virginia)
Vancouver & the
Rockies
Yellowstone National
Park (Wyoming)
Rwanda

Tanzania
Kenya
Yugoslavia
Turkey
S.W. Spain
The Carmargue
N.E. Greece
Lake Neusiedl
The High Alps
Majorca
The Spanish Pyrenees

LAWRENCE G. HOLLOWAY
ORNITHOLIDAYS (Regd)

DEPT. 10
1/3 VICTORIA DRIVE, BOGNOR REGIS
SUSSEX, ENGLAND PO21 2PW

Telephone 0243 821230
ATOL Licence No. 743

Kowa-zoom-kompakt
20-60x60,
bestelnr. 7410
f 595,-

Kowa-40x60-45°, bestelnr. 7406 f 525,-
Kowa-25-50x60-45°, bestelnr. 7408 f 595,-

J.A.J. Bergerink
Almeloseweg 135
7615 NA Harbrinkhoek
tel. 05490-66985.

Kowa

Verrekijkers
6 modellen
uit voorraad leverbaar.

ZEISS

Zeiss
prismakijkers,
voor wie
prijs stelt op
kwaliteit

Kowa
Kowa 7x50 f 525,-

Aanbieding:

Bij aankoop van een
Zeiss kijker iederen etui
of tas Gratis.

Wingspan offers a new and exciting programme for 1983, with all the advantages of small groups led by experienced ornithologists and backed by 16 years of Twickers World travel know-how. Tour leaders include: Tim Cleeves, Jon Dunn, Paul Greenfield, Tony Pym, Dr. Robert Tindle and Nigel Tucker.

PROGRAMME FOR 1983

Israel	15 days	26th Dec-	9th Jan	£ 750
Israel	15 days	9th Jan-	23rd Jan	£ 665
Israel	6 days	17th Feb-	22nd Feb	£ 425
India & Nepal	24 days	4th Feb-	27th Feb	£ 1295
Central &				
SW Spain	15 days	6th Apr-	20th Apr	£ 495
Israel	11 days	14th Apr-	24th Apr	£ 720
Israel	15 days	24th Apr-	8th May	£ 750
Point Pelee &				
S. Ontario	16 days	4th May-	19th May	£ 650
Algonquin ext.	6 days		-24th May	£ 175
Greece	15 days	7th May-	21st May	£ 645
Iceland	15 days	2nd Jun-	16th Jun	£ 495
Peru	19 days	20th May-	7th Jun	£ 1550
Peru	19 days	2nd Sep-	20th Sep	£ 1550

For our free brochure on these and other tours please contact either Wingspan or Twickers World.

wingspan

**1st Floor, Arvalee House,
Clifton Down Road, Bristol
BS 8 4 AH ENGLAND.
Tel.: 0272 741773**

in association with

**TWICKERS
WORLD**

**22 Church Street, Twickenham
TW1 3NW ENGLAND. ABTA/
ATOL 334B. Tel.: 01-892 7606
24-hr Brochure No. 01-898 8220**

SCHOTLAND HOLIDAYS!

Vakanties voor vogelaars, wandelaars, en voor iedereen wie van de natuur houdt.

**Ook vakanties in Orkney
Shetland
IJsland**

**Parelduiker, Jan van Gent, papegaaiduiker,
steenarend, auerhoen, beflijster, waterspreeuw
en veel andere vogels; ook edelherten, zeehonden,
sneeuwhaas.**

**Voor informatie,
schrijf aan:**

Caledonian Wildlife

**30 Culduthel Road, Inverness IV2 4AP,
SCHOTLAND**

SDBA-reis naar Kenya

In december-januari 1983/84 organiseert Jan Mulder voor de Stichting Dutch Birding Association (SDBA) een 17 dagen durende reis naar Kenya. Deelname aan deze c. f 2800 kostende campingreis staat alleen open voor SDBA-begunstigers. Er bestaat ook de mogelijkheid van verlenging. Het maximaal aantal deelnemers bedraagt 14 personen. Het reisprogramma is zodanig dat er veel aandacht kan worden besteed aan het bestuderen en fotograferen van in Kenya overwinterende Palearctische vogels.

Uitvoerige informatie over deze SDBA-reis zal in de komende nummers van *Dutch Birding* staan. Belangstellenden kunnen nu reeds schriftelijk of telefonisch contact opnemen met Jan Mulder (Verlengde Koepellaan 9a, 2061 VD Bloemendaal/023-274216).

Bepaling van leeftijd en geslacht bij Pestvogel

Peter de Knijff

Reeds in een grijs verleden is, onder andere door Tischler (1918) en Witherby *et al.* (1938), het een en ander gepubliceerd over het bepalen van de leeftijd en het geslacht bij de Pestvogel *Bombycilla garrulus*. Warga (1939) deed met zijn onderzoek aan c. 200 dode en c. 2000 levende Pestvogels een van de meest gedegen studies. Meer recente publicaties, zoals die door Cvitanić (1962) en Svensson (1975), sluiten min of meer aan bij de bevindingen van Warga. Het hier volgende overzicht van de rui, de leeftijds- en geslachtsbepaling bij de Pestvogel steunt dan ook voor een groot deel op zijn werk. Het bepalen van de leeftijd en het geslacht van Pestvogels kan bijdragen tot een beter begrip van het gedrag en meer in het bijzonder van het invasie-achtig optreden van de soort. Ik hoop dan ook dat de lezers de hier volgende gegevens in het veld zullen gebruiken.

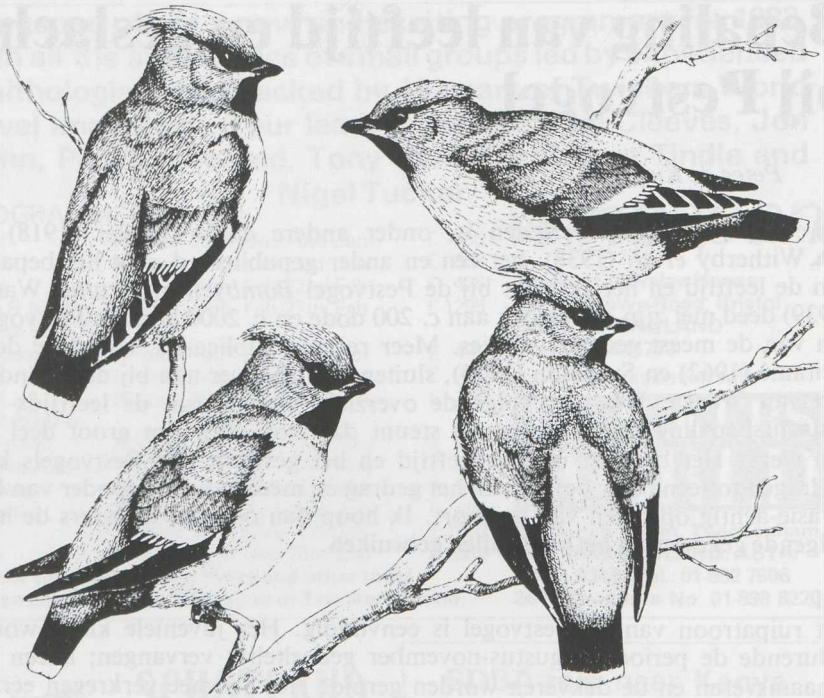
Rui

Het ruipatroon van de Pestvogel is eenvoudig. Het juveniele kleed wordt gedurende de periode augustus-november gedeeltelijk vervangen; alleen de lichaamsveren en de dekveren worden geruid. Het hiermee verkregen eerste winterkleed wordt pas na een jaar met een volledige rui door het volwassen kleed vervangen. Daarna wordt elk jaar gedurende de periode augustus-november het gehele kleed vervangen. Het gestreepte juveniele kleed (of restanten daarvan) wordt in West-Europa slechts zelden waargenomen, en dan nog alleen bij heel vroege wintergasten (in september-oktober). Normaal gesproken kunnen wij in Nederland en Vlaanderen per geslacht dus slechts twee kleden waarnemen: het eerste winterkleed (onvolwassen kleed) en het volwassen kleed.

Bepaling van leeftijd

Het bepalen van het geslacht bij een Pestvogel is een stuk eenvoudiger als de leeftijd van de betreffende vogel bekend is. Het is dus aan te raden om met de leeftijdsbepaling te beginnen.

JUVENIELE PESTVOGEL. Een juveniele Pestvogel heeft bruine bovendelen; de stuit en de bovenstaartdekveren zijn lichter dan de bovendelen; de keel, borst en buik zijn crèmekleurig met bruine strepen in de lengterichting; vanaf het voorhoofd loopt een smalle zwarte streep door het oog naar achteren welke vanaf het oog door een lichtcrème streep wordt omringd; de anaalstreek is lichtcrème; de onderstaartdekveren zijn licht roodbruin; de vleugeldekveren zijn bruin; de kuif is zeer kort en de lakpuntjes zijn nauwe-

Figuur 1. Pestvogels *Bombycilla garrulus*, volwassen mannetje (linksboven), onvolwassen mannetje (linksonder), volwassen vrouwtje (rechtsboven) en onvolwassen vrouwtje (rechtsonder) (Karel A. Mauer). Getracht is alle bruikbare kenmerken voor leeftijds- en geslachtsbepaling te verwerken zodat getekende vogels ideale vertegenwoordigers van desbetreffende leeftijd en geslacht zijn.

lijks ontwikkeld; de slagpennen en de staartveren zijn hetzelfde als bij een onvolwassen Pestvogel.

ONVOLWASSEN PESTVOGEL. Bij een onvolwassen Pestvogel zien wij aan het einde van elke grote slagpen een opvallende smalle of lichtgele vlek over de veerschacht en op de buitenvlag. Op de gevouwen vleugel vormen deze lichte vlekken samen een lange smalle streep in de lengterichting van de vleugel.

VOLWASSEN PESTVOGEL. Bij een volwassen Pestvogel zien wij aan de top van een grote slagpen niet alleen een lichte rand over de veerschacht en op de buitenvlag maar is er ook een lichte rand aan de top van de binnenvlag zichtbaar. Hierdoor ontstaat op de gevouwen vleugel van een volwassen Pestvogel het kenmerkende haakjespatroon. Dit kenmerk is het enige dat goed bruikbaar is voor het bepalen van de leeftijd van een Pestvogel in het veld, en het is niet gebonden aan het geslacht.

Tabel 1. Belangrijkste kenmerken voor bepalen van geslacht bij Pestvogel *Bombycilla garrulus* (naar Wurga 1939) (1 = minimum en maximum bij 1900 vogels; 2 = minimum en maximum bij 100 dode vogels; 3 = gemeten vanaf snavelbasis)

	volw mannetje	volw vrouwtje	onv mannetje	onv vrouwtje
aantal rode lakpuntjes 1	6- 8	4- 8	4- 8	0- 7
lengte langste lakpuntje 2	4-10	3- 7	2- 7	0- 4 mm
breedte staarteindband 2	7-10	6- 8	6-10	4- 8 mm
lengte van kuif 2,3	49-70	45-55	45-60	44-53 mm

Bepaling van geslacht

De bepaling van het geslacht bij een Pestvogel is in de meeste gevallen, ongeacht de leeftijd, mogelijk maar is vaak niet eenvoudig. Zij is gebaseerd op het combineren van een aantal kenmerken welke op zich in meer of mindere mate een aanwijzing voor het geslacht kunnen zijn. Het gaat hierbij om (1) het aantal en de positie van de rode lakpuntjes aan de kleine slagpennen, (2) de lengte van het langste rode lakpuntje, (3) de breedte van de staarteindband, (4) de lengte van de witte vlek op de kleine slagpennen, (5) de lengte van de lichte rand op de buitenvlag en schacht van de grote slagpennen, (6) de kleur van de staarteindband, (7) de kleur van de lichte rand op de buitenvlag en schacht van de grote slagpennen, (8) de kleur van de keelvlak en de vorm van de begrenzing tussen de keelvlak en de borst, (9) de kleur van de stuit, (10) de kleur van de onderstaartdekveren, en (11) de lengte van de kuif. Deze volgorde is ongeveer naar belangrijkheid maar het zal duidelijk zijn dat een aantal kenmerken, ondanks de geringe schuwheid van de meeste Pestvogels, niet in het veld bruikbaar zijn. De resultaten van onderzoekingen van Wurga (1939) naar een aantal kenmerken zijn samengevat in de tabellen 1-5. In de hand zullen zij in vrijwel alle gevallen uitsluisel geven. De kenmerken welke in het veld bruikbaar zijn, worden hieronder besproken. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat zij elk apart niet meer dan een aanwijzing kunnen vormen maar met elkaar gecombineerd meestal tot een juiste geslachtsbepaling kunnen leiden.

RODE LAKPUNTJES. Een volwassen mannetje heeft de meeste en de langste lakpuntjes (meestal zes tot acht). Een volwassen vrouwtje heeft vaak minder lakpuntjes welke vrijwel altijd korter zijn. Een onvolwassen mannetje heeft ook een flink aantal lakpuntjes (vijf tot zeven) welke goed ontwikkeld zijn. Dit in tegenstelling tot een onvolwassen vrouwtje dat, als het al lakpuntjes heeft, er meestal niet meer heeft dan vier welke vaak erg kort zijn. Een Pestvogel met drie of minder lakpuntjes is vrijwel altijd een onvolwassen vrouwtje (zie ook tabel 1).

STAARTEINDBAND. De staarteindband is bij de mannetjes meestal duidelijk breder dan bij de vrouwtjes. Verder is deze band bij het volwassen mannetje meestal donkergeel en bij het onvolwassen vrouwtje meestal lichtgeel. Bij onvolwassen mannetjes en volwassen vrouwtjes is de kleur van de staarteindband zeer variabel (voor maten, zie tabel 1).

LICHTE RAND OP BUITENVLAG EN SCHACHT VAN GROTE SLAGPENNNEN. Het

Bepaling van leeftijd en geslacht bij Pestvogel

Tabel 2. Gemiddelde lengte (mm) van witte vlek op kleine slagpennen (s1-9) bij 100 dode Pestvogels *Bombycilla garrulus* (naar Warga 1939) (nummering van kleine slagpennen van buiten naar binnen)

s	1	2	3	4	5	6	7	8	9
volw mannetje	9	11	11	12	10	10	10	0	0
volw vrouwtje	8	9	10	10	10	9	9	0	0
onv mannetje	8	10	11	12	11	10	10	0	0
onv vrouwtje	7	8	9	10	10	9	9	0	0

Tabel 3. Gemiddelde lengte (mm) van lichte rand op buitenvlag van grote slagpennen (p1-10) bij 100 dode Pestvogels *Bombycilla garrulus* (naar Warga 1939) (nummering van grote slagpennen van buiten naar binnen)

p	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
volw mannetje	0	2	5	8	10	11	12	12	11	10
volw vrouwtje	0	1	5	7	9	10	11	10	10	9
onv mannetje	0	2	5	8	10	11	12	11	10	10
onv vrouwtje	0	0	5	6	7	8	9	9	8	7

ontbreken van de lichte rand aan de top van de tweede grote slagpen (typerend voor de meeste onvolwassen vrouwtjes) is helaas in het veld niet zichtbaar omdat de eerste en de tweede grote slagpen onder de langste (derde) grote slagpen (gerekend van buiten naar binnen) verborgen liggen. Bij een gevouwen vleugel zijn de randen van de derde tot en met de achtste grote slagpen zichtbaar. Bij een volwassen vogel zijn de randen van de derde en vierde grote slagpen wit; de rest is bij een volwassen mannetje meestal duidelijk geel, bij een volwassen vrouwtje vaak lichtgeel. Bij een onvolwassen mannetje zijn de randen van de derde tot en met de vijfde grote slagpen wit, van de andere grote slagpennen meestal wit.

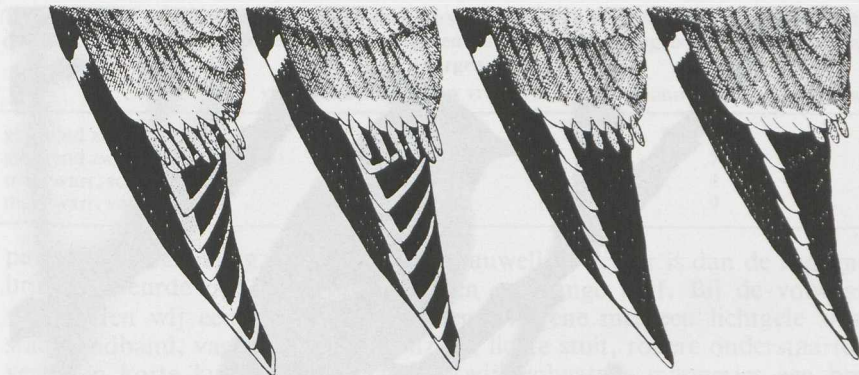
KEELVLEK. Vroeger nam men aan dat de kleur van de keelvlek en de vorm van de begrenzing tussen de keelvlek en de borst het kenmerk was op grond waarvan men het geslacht kon bepalen (Tischler 1918). Ook Svensson (1975) gaat hiervan uit. Warga toonde echter aan dat dit kenmerk erg onbetrouwbaar is, zoals uit tabel 5 blijkt. Wel is er een tendens dat een volwassen mannetje meestal een glanzend zwarte keelvlek heeft welke een scherpe begrenzing heeft met de borst terwijl een matzwarte keelvlek met een onduidelijke begrenzing op een onvolwassen vrouwtje duidt maar erg betrouwbaar is dit kenmerk niet, nog afgezien van het arbitraire karakter van dit kenmerk.

STUIT. Bij de mannetjes is de stuit meestal nauwelijks lichter dan de rug; bij de vrouwtjes is de stuit vaak duidelijk lichter dan de rug.

ONDERSTAARTDEKVEREN. Bij de mannetjes zijn de onderstaartdekveren meestal meer een bruiner roodbruin terwijl bij de vrouwtjes een rodere kleur overheerst.

KUIF. Mannetjes hebben vaak een duidelijk langere (tot 20 mm langer) kuif dan de vrouwtjes (zie ook tabel 1).

De aanwezigheid van lakpuntjes aan de staartpennen of aan de grote slag-

Figuur 2. Linkervleugels van Pestvogel *Bombycilla garrulus*, van links naar rechts die van volwassen mannetje, volwassen vrouwtje, onvolwassen mannetje en onvolwassen vrouwtje (Karel A. Maurer). Let op aantal lakpuntjes en hun lengte en op kleur van lichte randen aan grote slagpennen. Getracht is voor desbetreffende leeftijd en geslacht ideale vleugel af te beelden.

Tabel 4. Verdeling van rode lakpuntjes op kleine slagpennen (s1-8) bij 100 dode Pestvogels *Bombycilla garrulus* (naar Warga 1939) (- = nooit waargenomen; + = wel eens waargenomen; 0 = zeer zelden waargenomen; nummering van kleine slagpennen van buiten naar binnen)

aantal lakpuntjes	volw mannetje	volw vrouwtje	onv mannetje	onv vrouwtje
0	-	-	-	+
1	-	-	-	s6 of s7
2	-	-	-	s6-7 of s5-6
3	-	-	-	s5-7 of s4-6
4	-	s4-7	s4-7	(s4-7)
5	-	s3-7	s3-7	s3-7
6	s2-7	s2-7	s3-8 of s2-7	s3-8
7	s1-7	s1-7	s2-8	s2-8
8	s1-8	s1-8	s1-8	-

pennen kan niet als determinatiekenmerk worden gebruikt. Warga nam bij 3,3% van de door hem onderzochte Pestvogels staart-lakpuntjes waar maar hechtte hier op grond van de gelijke verdeling over beide geslachten geen waarde aan. Ook vleugellengte of lichaamsgewicht zijn onbruikbaar als geslachtskenmerk. Het is mij op dit moment niet duidelijk hoe juveniele Pestvogels in het veld op geslacht kunnen worden gedetermineerd, immers zij missen de meeste kenmerken welke gebruikt kunnen worden bij het bepalen van het geslacht bij onvolwassen en volwassen Pestvogels zoals kuif, lakpuntjes, keelvlak, stuitkleur en kleur van onderstaartdekveren. Samenvattend zou dus kunnen worden gesproken van de tendens dat van de onvolwassen vogels degene met weinig of geen (korte) lakpuntjes, een smalle lichtgele staarteindband, een vage keelvlakbegrenzing, een lichte stuit, rodere onderstaartdekveren en een korte kuif vrouwtjes zijn terwijl het onvolwassen mannetje herkenbaar is aan het grotere aantal goed ontwikkelde rode lakpuntjes, een scher-

35-37. Pestvogels *Bomycilla garrulus* (Arie de Knijff). 35. Volwassen mannetje, Haarlem (NH), februari 1982. Lange kuif, groot aantal lange lakpuntjes en brede staarteindband wijzen op mannetje. Let op voor volwassen vogels kenmerkend 'haakjespatroon' op grote slagpennen. 36. Onvolwassen mannetje, Noordwijk (ZH), november 1981. Lange kuif, scherpe keelplekbegrenzing, nauwelijks lichtere stuit, brede staarteindband en goed ontwikkelde lakpuntjes wijzen op mannetje. Let op voor onvolwassen vogels kenmerkende lichte streep over grote slagpennen. 37. Onvolwassen vrouwtje, Noordwijk (ZH), november 1981. Korte kuif, vage keelplekbegrenzing en smalle staarteindband wijzen op vrouwtje.

Tabel 5. Kleur en vorm van begrenzing met borst van keelvlek bij 100 dode Pestvogels *Bombycilla garrulus* (naar Warga 1939) (getallen geven aan bij hoeveel vogels betreffende kenmerk werd waargenomen)

	volw mannetje	volw vrouwtje	onv mannetje	onv vrouwtje
glanzend zwart, scherp	17	4	19	4
glanzend zwart, vaag	6	1	7	4
mat zwart, scherp	2	2	3	4
mat zwart, vaag	2	6	9	10

pe keelvlekbegrenzing, een stuit welke nauwelijks lichter is dan de rug, meer bruin gekleurde onderstaartdekveren en een lange kuif. Bij de volwassen vogels zien wij een soortgelijke tendens, degene met een lichtgele smalle staarteindband, vage keelvlekbegrenzing, lichte stuit, rodere onderstaartdekveren en korte kuif zijn vrouwtjes terwijl volwassen mannetjes een brede donkergele staarteindband, scherpe keelvlekbegrenzing, donkere stuit, bruinere onderstaartdekveren en een lange kuif hebben.

Summary

Ageing and sexing in Waxwing Ageing and sexing in Waxwing *Bombycilla garrulus* are discussed in detail. It is recommended to start with the ageing of a bird, because once the age is known, sexing is much more easier. The juvenile Waxwing can be recognized by the streaked underparts, the reduced facial pattern, the lack of a black throat patch and an ill-developed crest. Juveniles are, however, only rarely seen in western Europe. The immature Waxwing has a pale spot along the shaft at the top of each primary, together forming a pale narrow line on the (folded) wing. Adult Waxwings have characteristic yellow-white 'V' marks at the tip of each primary, together forming a 'spliced fish-bone' pattern. Sexing is more difficult but possible in most cases by combining different features. The males (both immature and adult) have a large number (five to six) of well-developed red waxy tips to the secondaries, a broad deep yellow tail-bar, a rump which is only slightly paler than the back and mantle, brown-tinged undertail-coverts, a sharp demarcation between the black throat and the breast and a long crest. The immature female has only up to four often very short red waxy tips to the secondaries, a narrow pale yellow tail-bar, a pale rump, reddish undertail-coverts, a faint demarcation between the throat and the breast and a short crest. The adult female has five to eight relatively small red waxy tips to the secondaries, a fairly broad yellow tail-bar, a pale rump, reddish undertail-coverts, usually a faint demarcation between the black throat and the breast and a short crest. It is impossible to sex juvenile Waxwings in the field since they lack the features which can be used in the immature and adult birds and they do not show any useful identification character. The author agrees with Warga (1939) that it is impossible to sex Waxwings on ground of the sharp or faint demarcation of the throat patch only, as stated by Tischler (1918) and Svensson (1975). The presence of red waxy tips to the rectrices or to the primaries is no indication for age or sex.

Verwijzingen

- CVITANIĆ, A. 1962. Karakteristike primjeraka kugare svilorepe, *Bombycilla garrulus*, sabranih u Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji i Vojvodini. *Larus* 14: 147-153.
- SVENSSON, L. 1975. *Identification guide to European passerines*. Tweede druk. Stockholm.
- TISCHLER, F. 1918. Die Geschlachtsunterschiede beim Seidenschwanz. *Orn. Mber.* 28: 90-92.
- WARGA, K. 1939. Die *Bombycilla g. garrulus*-Invasion in den Jahren 1931/1932 und 1932/1933, und die Ergebnisse der Beringungsversuche. *Aquila* 42-45: 490-528; 410-489.
- 1939. Die 1937/38er *Bombycilla g. garrulus*-Invasion in Ungarn. *Aquila* 42-45: 535-542; 529-535.
- WITHERBY, H.F. et al. 1938. *The handbook of British birds* 1. Londen.

Peter de Knijff, Ahornstraat 15, 2404 VP Alphen aan den Rijn

Mystery photographs

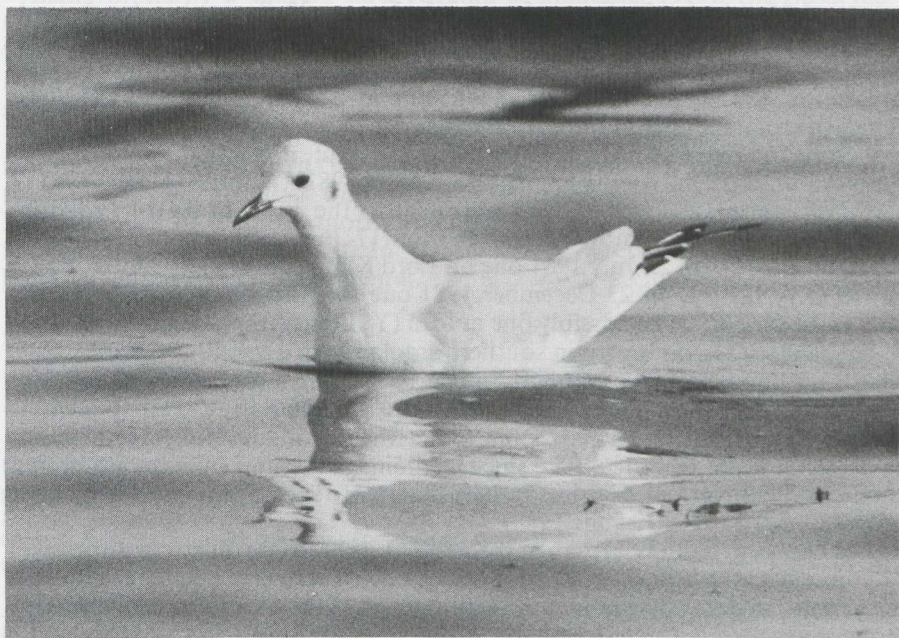

Surf Scoter *Melanitta perspicillata*, female, California, March 1982 (René Pop)

8 The duck in plate 24 (*Dutch Birding* 4: 52, 1982) is a female Surf Scoter *Melanitta perspicillata*. The closely resembling female or immature Velvet Scoter *M. fusca* has a less heavy bill and lacks the typical triangular profile of the photographed bird. This profile is much like that of an Eider *Somateria mollissima* and rules out all other uniformly coloured ducks with pale head-markings. Close inspection of a Velvet's bill would also reveal a much larger extension of feathering on the sides of the bill than in the Surf Scoter which has a slight extension over the top of the bill only. The Velvet Scoter often shows pale patches on the sides of the head as apparent as in the photographed bird but typically in the Surf Scoter the upperside of the rear spot is sharply demarcated from the blackish crown and the lower side is more vaguely bordered. Often, but not showing in the photographed bird, the

cheeks and sides of neck are paler than the crown, producing a pattern more or less reminiscent of female Common Scoter *M. nigra*, with a clear-cut dark crown and with the patches on the sides of the head less well-defined or even running together. The adult female sometimes also shows a pale patch on the nape, corresponding with that of the male. In flight, the dark-winged Surf Scoter is, of course, easily separable from the Velvet but the white secondaries of the latter are not always visible in a swimming bird. They can, however, usually be seen in a diving bird since, as in all scoters, the wings are then partially opened. Seen together in flight, the Surf Scoter is about as large as the Common Scoter but seems slimmer. The Velvet is noticeably larger than both. At close range in flight, the differences in bill shape can be noticed, the Common Scoter having a small bill angling out sharply from the forehead. This Surf Scoter was photographed by René Pop at Santa Barbara, California, in March 1982.

Edward J. van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam

38. Mystery photograph 9. Solution in next issue.

Mededelingen

Goliath Herons in Egypt in 1981 In the autumn of 1981 at least nine Goliath Herons *Ardea goliath* were observed in Egypt. This is a remarkably high number. Up to the present, only three records were published for Egypt: in February 1935 one near Hurghada, on 27 September 1942 one on Safâga Island, and on 7 December 1942 one (shot) at Bur Safâga (Bulman 1944, Jourdain & Lynes 1936). It seems, therefore, useful to publish this note.

From 29 August until 5 November 1981 Aswân (and Aswân High Dam), Bitter Lakes, El Faiyûm, Hurghada, Lake Nasser, Nile Delta and Suez (including Adabiya and Ataq) were visited by Carol Bennett, Rob Bijlsma, Bob van Poelgeest, Theo Postma, Frank de Roder, Renske Schulting, Richard Stouthamer and Jan Visser (cf. Meininger & Mullié 1981a). Goliath Herons were recorded at: Adabiya, 14 September (one); Aswân, 3 October (one); Aswân High Dam, 1 October (two); Ataq, 18 September (one); 10 to 15 km north of Hurghada, 20 September (one); Luxor, 29 September (one); and Suez, 12 September (five), 14 September (four), 18 October (two), and 27 October (one). According to a conservative estimate, two birds were present at Aswân, one near Hurghada, one at Luxor, and five in the Suez area. The total number of birds must have been at least nine.

Despite the renewed interest in the birds of Egypt, no Goliath Herons were reported until recently (cf. Meininger & Mullié 1981b, Short & Horne 1981). However, since 1980 four reports were sent to the *Birds of Egypt Program* (Peter Meininger & Wim Mullié *in litt.*): on 17 June 1980 one at Hurghada (S. Baha el Din), on 22 July 1981 one on Lord Kitchener Island (C.G.R. Bowden & G.A. Tyler), on 23 December 1981 one at Ofira, Sinai (B. Dielissen), and on 10 January 1982 possibly one at Idfu (Y. Leshem).

The Goliath Heron breeds in southern Iraq and Africa south of the Sahara. The Iraqi population was formerly much larger; there are no recent nesting records and only few are seen. Elsewhere in the Middle East, it is an accidental visitor. It was formerly an occasional winter visitor to Lake Huleh in northern Israel but it is not recorded there since its drainage (Cramp & Simmons 1977). Intensive field-work at Elat in southern Israel in 1966-79 produced only one record (3 April 1975) (Krabbe 1980).

The Goliath Heron is a resident throughout its breeding range but dispersive or nomadic movements are recorded. African birds disperse outside the breeding season, mainly within the breeding range, in response to seasonal changes in the water level (Cramp & Simmons). It is, however, not known whether this also holds for the populations of north-eastern Africa. Birds were recorded

along the Sudanese Nile as north as Omdurman and Shendi (Berg 1924, Cave & Macdonald 1955). It is, according to Salvan (1967), strictly sedentary in Chad.

The recent records of Goliath Heron in Egypt most probably all refer to birds of African origin. It is perfectly possible that the Nile Valley (and Lake Nasser) and the Red Sea Coast have acted as guiding lines for northward dispersion. It will, therefore, be interesting to find out whether the reopening of the Red Sea area to tourism in January 1980 (Meininger & Mullié 1981a) will result in an increase in records of Goliath Heron.

When foraging, the observed Goliath Herons preferred mud-flats with an unobstructed view in all directions. The hunting birds, always solitary, waded slowly through the shallow water with the same cautious movements as showed by Grey Herons *A. cinerea*. Sometimes, Goliath Herons were standing motionless in the water, with fully stretched neck and horizontally held bill for up to 10 minutes. Only once a capture of a fish was noticed. The alert bird carefully bowed its neck towards the surface of the water, followed by a sudden lunge into the water at an angle of c. 45°. It was impossible to see whether the fish was speared or not. Immediately after the catching, the fish (with a length of c. 20 cm) was swallowed, head first, with upwards pointed bill and jerky movements of head and neck.

Being primarily a solitary bird (Cramp & Simmons 1977), the observed Goliath Herons seemed to prefer to roost in flocks. This was recorded in a palm tree oasis just north of Suez on 12 September (five birds). It was also indicated by small flocks flying to or away from an apparent roost at Aswân and Suez.

Associations of Goliath with other herons were observed twice: on 18 September near Ataqa where a Goliath Heron was flying north along the coast of the Gulf of Suez together with a Great White Egret *Egretta alba*, and on 20 September 10 to 15 km north of Hurghada where a Goliath Heron was foraging close to a flock of 16 Great White Egrets. Such associations, however, could have been accidental.

Acknowledgements

Financial support was received from the European Committee for the Prevention of Mass Destruction of Migratory Birds, the van der Hucht Fonds and the van Tienhoven Stichting. Peter Meininger kindly criticized an earlier draft of the note.

References

- BERG, B. 1924. *Mit den Zugvögeln nach Afrika*, Berlin.
 BULMAN, J.F.H. 1944. Notes on the birds of Safaga. *Ibis* 86: 480-492.
 CAVE, F.O. & MACDONALD, J.D. 1955. *Birds of the Sudan*. Edinburgh & London.
 CRAMP, S. & SIMMONS, K.E.L. 1977. *The birds of the western Palearctic* 1. Oxford, London & New York.
 JOURDAIN, F.C.R. & LYNES, H. 1936. Notes on Egyptian birds, 1935. *Ibis* 1936: 39-47.
 KRABBE, N. 1980. *Checklist of the birds of Elat*. Privately published.
 MEININGER, P.L. & MULLIÉ, W.C. 1981a. Birding in Egypt. *Dutch Birding* 3: 60-65.
 — 1981b. *Significance of Egyptian wetlands as wintering areas for waterbirds*. New York.

SALVAN, J. 1967. Contribution à l'étude des oiseaux du Tchad. *L'Oiseau et R.F.O.* 37: 255-284.
Short, L.L. & Horne, J.F.M. 1981. Bird observations along the Egyptian Nile. *Sandgrouse* 3: 43-61.

Rob G. Bijlsma, Bovenweg 36, 6721 HZ Bennekom
Frank E. de Roder, Wijnmanlaan 7, 8014 AK Zwolle

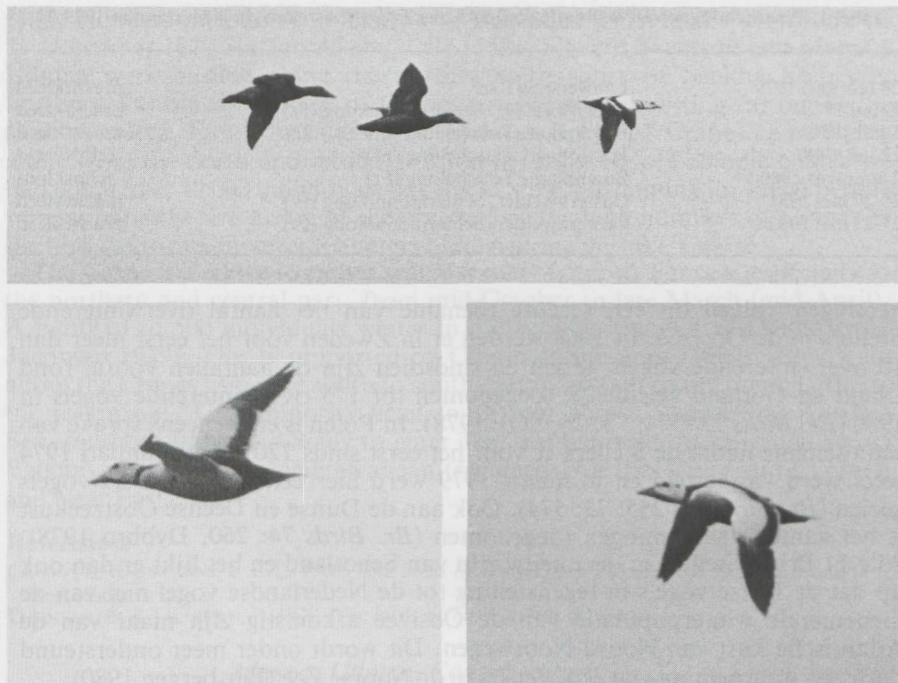
Stellers Eider op Schiermonnikoog in mei 1982 In mei 1981 werd op Schiermonnikoog (Fr) een mannetje Stellers Eider *Polysticta stelleri* waargenomen. De vogel was gepaard met een vrouwtje Eider *Somateria mollissima* en vertoefde tijdens hoogwater steeds in de Eiderkolonie op de Oosterkwelder (Swennen 1981). Mede naar aanleiding van berichten dat de Stellers weer op Schiermonnikoog was waargenomen, besloten Arnoud van den Berg, Pieter Bison en Jan van der Laan om op 27 mei 1982 tijdens opkomend water op het drooggevallen en voor het publiek vrij toegankelijke wad ten zuiden van de Oosterkwelder naar de vogel te gaan zoeken (de in het Natuurreserveaat Kobbeduinen gelegen Oosterkwelder is van 15 april tot 15 juli voor het publiek gesloten). Om c. 11:30 kwam ter hoogte van de Derde Slenk vanuit het zuidwesten de Stellers aanvliegen. Aanvankelijk vloog hij samen met twee vrouwtjes Eiders die naar het noordoosten doorvlogen terwijl de Stellers afboog om over ons heen naar de Oosterkwelder te vliegen waar hij buiten ons gezichtsveld moet zijn geland. Op 28 mei werd de Stellers om c. 12:30 op de zelfde wijze en op de zelfde plaats gezien door Han Blankert, Eric Bos, Diana Colijn en Paul de Heer. Op 29 mei werd de Stellers van c. 14:00 tot c. 15:00 door een 20-tal vogelaars waargenomen. De vogel landde tussen een groot aantal Eiders op een zandbank langs de monding van de Derde Slenk en vloog niet door naar de Oosterkwelder. Alle pogingen om de Stellers op een van de volgende dagen op het wad te zien te krijgen waren tevergeefs.

Reeds van grote afstand viel het mannetje Stellers Eider op door het witte voorkomen, en doordat hij kleiner was en een snellere vleugelslag had dan de hem vergezellende Eiders. In de vlucht leek de Stellers grotendeels wit met een zwarte halsband die als een streep via de nek, rug en stuit tot aan de zwarte staart en anaalstreek doorliep. Ook de schouders leken wit in de vlucht. De buik was in het midden erg donker en werd opzij lichter van oranjebruin naar wit op de flanken en de borst. Op de zijkant viel een zwart rond vlekje op. De donkere spiegel tussen de brede witte achterrand van de kleine slagpennen en de witte bovenvleugeldeken vormde een verbinding tussen de donkere grote slagpennen en de rug. De onder-vleugeldeken waren wit.

Bij de staande Stellers Eider waren meer details zichtbaar. Het oog lag in een zwarte

vlek en het deel tussen de snavel en het oog, de teugel, was vrij donker. De kop leek hoekig wat werd geaccentueerd door de donkere en wat groenige vlekken op de achterkruin. De keel was zwart. De zwarte halsband was aan de voorzijde smaller doordat de ondergrens van het zwart schuin opliep. De verlengde schouderveren waren in de lengte zwart-wit getekend. De rechte stompe snavel was blauwgrijs en de grens tussen de bevedering en de snavel week niet duidelijk af van die van een gewone grondeleend. De staart was puntig. De poten waren donker of zwart; de vogel was niet geringd.

In tegenstelling tot 1981 waren er geen aanwijzingen dat de Stellers Eider gepaard was met een vrouwtje Eider (De beschrijving is gebaseerd op notities van Arnoud van den Berg en Edward van IJzendoorn.)

39-41. Stellers Eider *Polysticta stelleri*, mannetje in prachtkleed, Schiermonnikoog (Fr), mei 1981 (Luc L.M. de Bruijn). In plaat 39 samen met twee vrouwtjes Eider *Somateria mollissima*.

In het archief van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) zijn vanaf 1979 meldingen van een mannetje Stellers Eider in het Waddengebied te vinden die alle waarschijnlijk betrekking hebben op dezelfde vogel (tabel 1). Een aantal waarnemingen is onvoldoende gedocumenteerd en niet door de CDNA aanvaard. Aangezien de eerste waarneming op 28 februari 1979 werd gedaan, is het waarschijnlijk dat de Stellers met een van de oostelijke influxen van watervogels in de strenge winter van 1978/79 naar het Nederlandse Waddengebied is gekomen (cf. Chandler 1981, Helbig 1981). Het is opmerkelijk dat de Stellers in het voorjaar van 1979, 1981 en 1982 het zelfde gedrag vertoonde en steeds bij hoogwater terugkeerde naar de Oosterkwelder op Schiermonnikoog. In de zomer van 1980 is vermoedelijk de zelfde vogel ruiend op de Boschplaat op Terschelling (Fr) waargenomen. Het is goed mogelijk dat de Stellers zich ook in het voorjaar van 1980 op Schiermonnikoog heeft opgehouden want het wad is onoverzichtelijk en broedgebieden zijn niet vrij voor het publiek toegankelijk.

In het Waddengebied werd de Stellers Eider deze eeuw verder alleen op Amrum (Sleeswijk-Holstein), BRD, vastgesteld: een mannetje van 10 tot 15 juli 1975 en nogmaals op 1 mei 1981 (*Br. Birds* 72: 276; 75: 26). Deze waar-

Tabel 1. Waarnemingen van mannetje Stellers Eider *Polysticta stelleri* in Nederland in 1979-82

28 februari 1979	Lauwersoog (Gr)	prachtkleed
8 juni 1979	Oosterkwelder, Schiermonnikoog (Fr)	prachtkleed
5 juli 1980	Boschplaat, Terschelling (Fr)	prachtkleed
23 juli 1980	Boschplaat, Terschelling (Fr)	eclipskleed
2 augustus 1980	Boschplaat, Terschelling (Fr)	eclipskleed
25-29 mei 1981	Oosterkwelder, Schiermonnikoog (Fr)	prachtkleed
27-29 mei 1982	Oosterkwelder, Schiermonnikoog (Fr)	prachtkleed

nemingen volgen op een recente toename van het aantal overwinterende Stellers in de Oostzee. In 1968 werden er in Zweden voor het eerst meer dan 10 overwinterende vogels gezien en sindsdien zijn de aantallen vooral rond Öland en Gotland geleidelijk toegenomen tot 175 overwinterende vogels in 1980 (*Br. Birds* 73: 574; 75: 26, SOF 1978). In Polen is er eveneens sprake van een toename nadat de Stellers er voor het eerst sinds 120 jaar in januari 1974 weer werd vastgesteld en in maart 1979 werd hier een groep van 19 vogels gezien (*Br. Birds* 71: 255; 73: 574). Ook aan de Duitse en Deense Oostzeekust is het aantal waarnemingen toegenomen (*Br. Birds* 74: 260, Dybbro 1978). Alle 11 Britse Stellers in deze eeuw zijn van Schotland en het lijkt er dan ook op dat de Britse vogels in tegenstelling tot de Nederlandse vogel niet van de toenemende winterpopulatie van de Oostzee afkomstig zijn maar van de Atlantische kust van Noord-Noorwegen. Dit wordt onder meer ondersteund door een waarneming van een Stellers in de Noorse Zee (Binsbergen 1980).

Summary

Steller's Eider on Schiermonnikoog in May 1982 In May 1982 a male Steller's Eider *Polysticta stelleri* was present on Schiermonnikoog (Friesland) for probably the fourth spring in succession. This constitutes the first record for the Netherlands. There were no indications that the bird was mated with a female Eider *Somateria mollissima* as in May 1981. As in the preceding years, the Steller's was only present on the island at high tide. Since the bird was first claimed on 28 February 1979, the author assumes that it arrived during the severe winter of 1978/79 when influxes of waterfowl from the Baltic region were noticed. The first record this century for the Wadden area concerned the adult male Steller's on Amrum (Schleswig-Holstein), BRD, in July 1975. These observations follow a recent increase in the number of wintering birds in the Baltic area. All British records this century are from Scotland which indicates that the British Steller's rather come from the Atlantic coast of northern Norway, and not from the Baltic area.

Verwijzingen

- BINSBERGEN, E. 1980. Steller's Eider in Norwegian Sea in October 1978. *Dutch Birding* 2: 51.
 CHANDLER, R.J. 1981. Influxes into Britain and Ireland of Red-necked Grebes and other water-birds during winter 1978/79. *Br. Birds* 74: 55-81.
 DYBBRO, T. 1978. *Oversigt over Danmarks fugle 1978*. Kopenhagen.
 HELBIG, A. 1981. Auswirkungen des strengen Winters 1978/79 auf die Vogelwelt in Westfalen. *Charadrius* 17: 82-103.
 SOF. 1978. *Sveriges fåglar*. Stockholm.
 SWENNEN, C. 1981. Stellers Eider *Polysticta stelleri* nieuw voor Nederland. *Limosa* 54: 93-95.

Arnoud B. van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid

High numbers of Cranes in Tunisia in December 1979 In the afternoon of 21 December 1979 Staffan Åkeby, Olle Holst, Sigvard Svensson and Magnus Ullman were birding along the north-western shore of Sebkha Kelbia in northern Tunisia. Some tens of Cranes *Crus grus* were resting far out in the shallow water. From dusk (at c. 17:00) large flocks of Cranes came flying along from the north and settled down in the lake. Before complete dark we had counted c. 10 000 individuals but flocks were still coming in. Local people were apparently also aware of the presence of the high numbers of Cranes as the birds were met by several hunters hidden along the lake's shore.

The Crane is a scarce to rather scarce winter visitor to Tunesia, especially to the northern and central part, from mid-October to late March (mid-April). A hundred to 500 individuals winter in the Sebkha Kelbia area (Thomsen & Jacobsen 1979). This is supported by Cramp & Simmons (1980). They state about the Cranes using the south to south-east migration route, among others, the following: 'Then minority head south-west across Yugoslavia, Adriatic Sea, southern Italy, and Sicily to enter Tunisia, but majority continue across Balkans, Turkey, east Mediterranean (regularly overflies Crete and Cyprus), and Near East'.

References

- CRAMP, S. & SIMMONS, K.E.L. 1980. *The birds of the western Palearctic* 2. Oxford, London & New York.
- THOMSEN, P. & JACOBSEN, P. 1979. *The birds of Tunisia*. Copenhagen.

Magnus Ullman, Kämnärvägen 9L, 222 46 Lund, Sweden

Wintergeval van Bairds Strandloper voor Nederland Op 22 januari 1977 namen F. Hamerpagt en J. Trapman een Bairds Strandloper *Calidris bairdii* waar te Oostvoorne (ZH) (Scharringa & Osieck 1979). De eerstgenoemde slaagde er bovendien in om enkele kleurendia's te maken. Het was het tweede geval van de Bairds voor Nederland en waarschijnlijk het vijfde voor het vasteland van Europa (cf. Glutz von Blotzheim *et al.* 1975). Wat dit geval extra bijzonder maakt, is het feit dat het hier tevens gaat om het eerste fotografisch gedocumenteerde wintergeval van de Bairds voor de gehele Holarctis. De weinige gevallen voor continentaal Europa stammen uit de periode juli-september (cf. Glutz von Blotzheim *et al.*); de bijna 100 gevallen voor Groot-Brittannië en Ierland uit de periode juni-november (Kieran Grace *in litt.*, Michael Rogers *in litt.*). Ook voor Noord-Amerika bestaan geen goed gedocumenteerde wintergevallen; alle tot nu toe gepubliceerde waarnemingen worden niet aanvaardbaar geacht (Jon Dunn *in litt.*, Jehl 1978) (Na bestudering van een dia van de Bairds van Oostvoorne konden zowel Jon Dunn als Joseph Jehl (beiden *in litt.*) de juistheid van de determinatie bevestigen.)

De Bairds Strandloper broedt in de Hoge Arctis van Noord-Amerika (met inbegrip van Noordwest-Groenland) en Noordoost-Siberië en overwintert in Zuid-Amerika. Na het broedseizoen trekken de volwassen vogels snel over een

42. Bairds Strandloper *Calidris bairdii*, Oostvoorne (ZH), januari 1977 (F. Hamerpagt)

smal front weg. De jonge vogels volgen, zoals bij de meeste strandlopers, later. Zij trekken, zowel wat plaats als tijd betreft, meer gespreid en worden dan over de gehele breedte van het Noordamerikaanse continent waargenomen (Jehl 1978). Het zijn ook vrijwel uitsluitend jonge vogels die naar Europa afdwalen. Het is aannemelijk dat de Oostvoornse Bairds al in de voorafgaande herfst naar West-Europa is gekomen.

De Bairds Strandloper van Oostvoorne bevond zich waarschijnlijk in het winterkleed. Dit kleed heeft veel weg van dat van een jonge vogel, met bruinachtige bovendelen en lichtomrande veren, een gevlekte lichtbeige borstband en verder witte onderdelen. Of de vogel zich in het eerste dan wel in het volwassen winterkleed bevond, kon niet uit de beschrijving of de dia's worden afgeleid.

Summary

Winter record of Baird's Sandpiper for Netherlands On 22 January 1977 a Baird's Sandpiper *Calidris bairdii* was observed and photographed at Oostvoorne (Zuidholland). This was the second record for the Netherlands and probably the fifth for continental Europe. It also constituted the first photographically documented winter record for the Holarctic. All other European records are from June-November and there are no acceptable winter records for North America.

Verwijzingen

- GLUTZ VON BLOTZHEIM, U.N., BAUER, K.M. & BEZZEL, E. 1975. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 6. Wiesbaden.
- JEHL, JR, J.R. 1979. The autumnal migration of Baird's Sandpiper. *Studies in Avian Biology* 2: 55-68.
- SCHARRINGA, C.J.G. & OSIECK, E.R. 1979. Zeldzame vogels in Nederland in 1977. *Limosa* 52: 217-232.

Edward J. van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam

Verenkleed en naakte delen van juveniele Steltkluit Van 7 tot 23 augustus 1982 werden in het Harderbos (Fl) vijf Steltkluten *Himantopus himantopus* waargenomen en gefotografeerd. Bij nadere beschouwing bleken het twee volwassen en drie juveniele vogels te zijn. Aangezien juveniele Steltkluten zelden in Nederland en Vlaanderen worden waargenomen, leek het mij nuttig en ook interessant om de onderstaande beschrijving te publiceren en kort te bespreken.

VERENKLEED. Kop met gevlekte lichtbruine kruin (tot tussen ogen) en nek en met smalle lichte wenkbrauwstreep. Voor- en zijhals vuilwit; achterhals leek daardoor 'vuil' opafstand. Mantel en schouders bruin, en veren met smalle licht gekleurde zoom (rug kreeg daardoor een geschubd uiterlijk, ongeveer zoals bij juve-

niele Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*). Borst en buik vuilwit. Grote slagpennen zwart-achtig.

NAAKTE DELEN. Ogen egaal donker. Snavel geheel zwart en leek enkele centimeters korter dan bij volwassen vogel. Poten en tenen flets oranje met lichter gekleurde gewrichten.

43. Steltkluten *Himantopus himantopus*, twee jonge vogels in juveniel kleed, Harderbos (Fl), augustus 1982 (Arnoud B. van den Berg)

Het verenkleed en de naakte delen van de juveniele Steltkluten van het Harderbos weken op enkele punten af van hetgeen hierover in Glutz von Blotzheim *et al.* (1977) en Prater *et al.* (1977) staat. Dit gold met name voor de kop, hals, rug, ogen en poten. Volgens Glutz von Blotzheim *et al.* zijn de kruin, nek, oordekveren, achterhals en mantel 'sepia mit schmalen sämischen Spitzensäumen' en de mantel- en schouderveren 'sepia bis braunschwarz mit kontrastreich abgesetzten gelbbraunlichen Säumen'. Alle bovendien zijn volgens Prater *et al.* 'extensively tipped and notched pale reddish-buff'. De volgens Prater *et al.* voor juveniele mannetjes karakteristieke 'dull metallic green' glans op de dekveren werd niet waargenomen. De ogen zijn volgens Glutz von Blotzheim *et al.* 'bräunlichgelb'. Bij de juveniele Steltkluten van het Harderbos leken de ogen egaal donker. Mogelijk kwam dit mede door de betrekkelijk grote waarnemingsafstand. Volgens Glutz von Blotzheim *et al.* zijn bij juveniele vogels de poten 'zunächst rotgrau mit blauroten Gelenken und Seiten, später mehr und mehr dunkelfleischrot' en volgens Prater *et al.* 'pinkish-grey'. De juveniele vogels van het Harderbos leken veel op de afbeelding van een juveniele Steltkluit in Bruun & Singer (1978).

Summary

Plumage and bare parts of juvenile Black-winged Stilt From 7 to 23 August 1982 two adult and three juvenile Black-winged Stilts *Himantopus himantopus* were present in the Harderbos (Flevoland). The author describes and discusses the plumage and bare parts of the juveniles.

Verwijzingen

BRUUN, B. & SINGER, A. 1978. *The Hamlyn guide to birds of Britain and Europe*. Tweede druk. Londen, New York, Sydney & Toronto.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U.N., BAUER, K.M. & BEZZEL, E. 1977. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 7. Wiesbaden.

PRATER, A.J., MARCHANT, J.H. & VUORINEN, J. 1977. *Guide to the identification and ageing of Holarctic waders*. Tring.

Jos J.M. van Oostveen, Droevendaalsesteeg 75, 6708 PN Wageningen

Ring-billed Gulls on Canary Islands in March 1982 On 3 and 4 March 1982 Eric Bos, Diana Colijn, Klaas Eigenhuis, Paul de Heer and Jan van der Laan observed and photographed two second calendar-year Ring-billed Gulls *Larus delawarensis* at Arrecife on Lanzarote, Canary Islands. They were roosting among Black-headed *L. ridibundus*, Lesser Black-backed *L. fuscus* and Yellow-legged Gulls *L. cachinnans* on islets near the boulevard of Arrecife. The below description of both individuals is based on field notes and c. 15 colour transparencies.

SIZE AND BUILD. Larger than Black-headed Gull but smaller than Lesser Black-backed; individuals differed in size. Head profile like Herring Gull *L. argentatus*. Bill quite long and thick. Legs longer than Black-headed, almost as Mediterranean Gull *L. melanocephalus*.

PLUMAGE. Worn, especially on smaller individual which showed extremely worn wing-coverts and remiges. Head and neck white with some dark markings, especially near eye, and dark spots on nape and upperneck. Mantle and scapulars greyish, only little darker than Black-headed Gull. Breast, belly and flanks white with few spots on latter. Upperwing greyish-brown, lesser coverts greyish, median coverts dark brown, greater coverts grey, tertials dark with narrow pale fringes, secondaries pale with dark subterminal bar, inner primaries very pale with dark subterminal spots, outer primaries blackish-brown; underwing showed almost same contrast as upperwing; inner primaries very pale, almost translucent; in flight, black and white wing pattern prominent. Uppertail white with broad dark subterminal band, tips of rectrices whitish (visible only in very good light conditions), outer webs of outer rectrices white; undertail with broad irregular subterminal band.

44. Ring-billed Gull *Larus delawarensis*, second calendar-year, Canary Islands, March 1982 (Eric Bos)

BARE PARTS. Bill with fleshy-pink base, dark subterminal band and pale tip. Legs and feet fleshy-pink.

This was the second record of Ring-billed Gull for the Canary Islands. The first was in December 1980 on Tenerife (Keith Emmerson *pers. comm.*). This North American species is a vagrant to Europe. Small numbers are now recorded annually in Great Britain and Ireland since the first record there in 1973: there was an unprecedented influx of over 50 in 1981 (Grant 1982). In the light of this, it is perhaps not unreasonable to assume that the birds recorded in December 1980 and March 1982 represented only a small fraction of the total number of Ring-billeds which were actually present in the Canary Islands archipelago in the winters of 1980/81 and 1981/82.

Reference

Grant, P.J. 1982. *Gulls: a guide to identification*. Calton.

Eric Bos, Nieuwe Gracht 87, 3512 LJ Utrecht
Paul de Heer, Schimmelpenninckstraat 18, 3135 NX Vlaardingen

Ring-billed Gull in Morocco in August 1982 On 11 August 1982 at c. 12:30, while checking flocks of Yellow-legged Gulls *Larus cachinnans* resting on rocks just outside the fishing harbour of Essaouira on the Atlantic coast of Morocco, I discovered an obviously smaller gull among c. 30 Yellow-leggeds, its size reminding me of a large Common Gull *L. canus*. Since its mantle and upperwing colour were very pale, its bill yellowish with a rather well-defined subterminal black band and since it showed barring on the uppertail-coverts (when a nearby Yellow-legged forced it to move up six m), I could almost immediately identify it as a Ring-billed Gull *L. delawarensis* moulting from first-summer to second-winter plumage. Subsequently I noted the below details of its plumage and bare parts from a distance of 30-35 m, using 10 x 40 binoculars.

PLUMAGE. Head rounded; forehead and fore-crown white; hindcrown and nape with brown spots. Neck relatively longer than Yellow-legged Gull; on hindneck prominent brown streaks. Mantle and scapulars pale grey, much paler than on any Yellow-legged; when perched, brown on scapulars hardly discernable, causing almost complete lack of contrast with mantle. Spots on sides of breast and flanks extending halfway down to belly; rest of underparts whitish. In flight, inner wing appearing rather uniform pale grey, brown carpal bar hardly visible but secondary bar darker; black on

primaries faded; brown on wing-coverts much reduced (although not as much as on scapulars); on tertials brown clearly visible. Tail with ill-defined subterminal black band; faded barring on uppertail-coverts.

BARE PARTS. Irish dark. Basal half of bill yellowish; rather well-defined black subterminal band; tip of bill deeper yellow than basal half (possibly due to contrast with black band), yellow tip nearly as long as black subterminal band broad. Legs dull yellowish and relatively longer than Yellow-legged.

At c. 13.10 I left the site of observation. Later on the same day, and also on two subsequent days, I did not succeed to relocate the Ring-billed Gull among many hundreds of Yellow-legged Gulls in and near the fishing harbour of Essaouira and several thousands in a huge gull roost on the beach and in the dunes three km south of the fishing harbour, near the mouth of the Oued

Ksob. Flocks at both places included much smaller numbers of Lesser Black-backed Gulls *L. fuscus*.

This was possibly the first record of Ring-billed Gull for Morocco. In view of the spectacular increase in the number of records of this North American species in the western Palearctic (cf. Bos & de Heer 1982, Grant 1983), the occurrence in Morocco in August 1982 was not surprising.

References

- Bos, E. & de Heer, P. 1982. Ring-billed Gulls on Canary Islands in March 1982. *Dutch Birding* 4: 90-91.
Grant, P.J. 1982. *Gulls: a guide to identification*. Calton.

W. (Ted) Hoogendoorn, Notengaard 32, 3941 LW Doorn

Volwassen Kleine Mantelmeeuw met vleeskleurig roze poten Op 22 augustus 1982 nam ik op het strand van De Panne (WV) een volwassen Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus* waar met vleeskleurig roze poten. De vogel kon direct worden vergeleken met volwassen Kleine Mantelmeeuwen, Geelpootmeeuwen *L. cachinnans* en Zilvermeeuwen *L. argentatus*. Hij was iets kleiner dan een Zilvermeeuw; bovendien waren de kop en snavel fijner gebouwd. De kop was zuiver wit en vertoonde geen spoor van vlekking. De mantel en schouders waren donker leigrijs, iets lichter dan bij een Grote Mantelmeeuw *L. marinus* maar veel donkerder dan bij een Geelpootmeeuw. De snavel was geel met een orangerode vlek bij de gonys. De vogel was in het zomerkleed en ruide naar het winterkleed; de nog niet vervangen veren waren volwassen.

Vanaf het eerste volwassen winterkleed hebben Kleine Mantelmeeuwen min of meer gele poten. Bij een klein percentage zijn deze echter vleeskleurig of grijsachtig. Dit zijn mogelijk vogels in het vierde winterkleed. Zij hebben gewoonlijk een variabele hoeveelheid donker op de snavel (Grant 1982). De afwijkende Kleine Mantelmeeuw van De Panne was echter beslist ouder. Op grond van het feit dat de nog niet geruide veren volwassen waren, mag men aannemen dat het een meer dan vier kalenderjaar oude vogel was (cf. Grant). Er waren geen aanwijzingen dat de afwijkende pootkleur het gevolg was van het ontbreken van een bepaald kleurpigment of van hybridisatie.

Summary

Adult Lesser Black-backed Gull with fleshy-pink legs On 22 August 1982 an adult Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus* with fleshy-pink legs was observed at De Panne (Westvlaanderen). The head was pure white and showed no streaking; the bill was yellow with orange-red near the gonys. The bird was in summer plumage and moulting to winter plumage; the not yet replaced feathers were adult. It was, therefore, concluded that the bird was more than four calendar-years old.

Verwijzing

GRANT, P.J. 1982. *Gulls: a guide to identification*. Calton.

Rudi Debruyne, Iepersteenweg 60, 8178 Woumen, België

Dougalls Stern te IJmuiden in juli 1982 Op 13 juli 1982 ontdekten Arnoud van den Berg, Rolf de By, Jan Mulder en Jowi de Roever om c. 11:30 een Dougalls Stern *Sterna dougallii* in volwassen zomerkleed te IJmuiden (NH). Hij stond op het strand iets ten zuiden van de Zuidpier tussen c. 100 meeuwen *Larus*, c. 20 Visdieven *S. hirundo*, enige Grote Sterns *S. sandvicensis* en een volwassen Reuzenster *S. caspia*. Om c. 12:00 vloog de door badgasten verontruste groep op om vervolgens naar zee te vliegen. Een klein aantal meeuwen en sterns (waaronder de Reuzenster) keerde in de loop van de middag en avond terug. De Dougalls werd echter niet meer teruggevonden.

De Dougalls Stern viel op door zijn satijnwitte onderdelen; deze waren duidelijk grijzer bij de naast hem staande Visdieven. Er was bovendien een roze waas op de onderdelen zichtbaar. De bovendelen waren duidelijk lichter dan die van een Visdief. De donkere buitenvlaggen van de buitenste grote slagpennen vormden in de zit een opvallend donkere vleugelrand. De twee buitenste staartpennen waren lang, smal en wit en staken in de zit ver buiten de vleugelpunten; in de zit waren zij onopvallend. Kopkap en snavel waren beide geheel zwart; de snavel leek bovendien langer en krommer dan die van een Visdief. In de vlucht vielen de geheel witte vleugels op; de achterrand van de buitenvleugel was niet donker zoals bij een Visdief.

De hier beschreven waarneming betrof het eerste fotografisch gedocumenteerde geval van de Dougalls Stern voor Nederland. Het is opmerkelijk dat ook op 7 juli 1977 een (geringde) vogel in volwassen zomerkleed op het strand van IJmuiden werd waargenomen (Scharringa & Osieck 1979). Alle Nederlandse gevallen worden thans aan een revisie onderworpen door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna.

De Dougalls Stern is ten noorden van Frankrijk op het Europees continent een uiterst zeldzame verschijning. België en Zweden tellen elk één geval terwijl voor Denemarken twee gevallen bekend zijn (Dybbro 1978, Herroelen 1978, SOF 1978). Het Belgische geval heeft betrekking op de vogel die sedert 1976 elk broedseizoen in de Visdievenkolonie van Het Zwin (WV) verblijft (cf. van den Berg 1979, Burggraeve 1977). Ook in de BRD is de Dougalls een zeldzame verschijning (Niethammer *et al.* 1964). Bijzonder interessant is de terugmelding van een in de Firth of Forth, Schotland, geringd nestjong op Norderney (Nedersaksen) in juli van het daarop volgende jaar (Bannerman 1962).

De laatste decennia is de Dougalls Stern in het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan sterk in aantal afgenomen. In 1962 waren er in Europa 4500 broedpaartjes en in 1972 in Noord-Amerika 4700; in 1980 waren er in Europa nog slechts 800 en in Noord-Amerika 2500 (Nisbet 1981).

Summary

Roseate Tern at IJmuiden in July 1982 On 13 July 1982 a Roseate Tern *Sterna dougallii* in adult plumage was observed and photographed at IJmuiden (Noordholland). After giving a description of the bird, the authors briefly discuss the species' status in the Netherlands and Belgium, BRD, Denmark and Sweden. They stress its extreme rareness in those countries. This was the first photographically documented record for the Netherlands. All Dutch records are being reviewed.

45-46. Dougalls Stern *Sterna dougallii*, volwassen vogel in zomerkleed, IJmuiden (NH), juli 1982
(Arnoud B. van den Berg)

Verwijzingen

- BANNERMAN, D.A. 1962. *The birds of the British Isles* 11. Edinburgh & Londen.
- van den Berg, A.B. 1979. Dougalls Stern *Sterna dougallii* broedend een kilometer buiten Nederland. *Dutch Birding* 1:21.
- Burggraave, G. 1977. Waarnemingen bij een vermoedelijk gemengd broedpaar Dougalls Stern, *Sterna dougallii*, x Visdief, *Sterna hirundo*, te Knokke. *Giervalk* 67: 75-80.
- Dybbro, T. 1978. *Oversigt over Danmarks fugle* 1978. Kopenhagen.
- Herroelen, P. 1978. Tiende rapport (1976) van het Belgisch avifaunistisch homologatiecomité (Nederlandse afdeling). *Wielewaal* 44: 173-184.
- Niethammer, G., Kramer, H. & Wolters, H.E. 1964. *Die Vögel Deutschlands: Artenliste*. Frankfurt aan den Main.
- Nisbet, I.C.T. 1981. Our newest endangered species? *Birding News Survey* 3: (4):7.
- Scharringa, C.J.G. & Osieck, E.R. 1979. Zeldzame vogels in Nederland in 1977. *Limosa* 52: 217-232.
- SOF. 1978. *Sveriges fåglar*. Stockholm.

Arnoud B. van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid
J. W. (Jowi) de Roever, de Achterhorst 26, 7522 EA Enschede

Kuifkoekoek bij Eernewoude in augustus 1982 Op 28 augustus 1982 werd door Willem van der Meer en Eddy Wijmenga een juveniele Kuifkoekoek *Clamator glandarius* waargenomen in de omgeving van De Saiter in de Oude Venen bij Eernewoude (Fr).

Om c. 14:30 werd de Kuifkoekoek door ons ontdekt. Hij vloog langs ons heen en trok meteen onze aandacht door zijn 'rode vleugels'. De vogel ging op een van de onderste takken van een els *Alnus* zitten. Zo werd hij gedurende enkele minuten op een afstand van c. 150 m met behulp van een 25 x 60-telescoop waargenomen. De vogel bleef rustig zitten en kon langzaam tot op een afstand van c. 30 m benaderd worden. Wij hadden c. 30 minuten de gelegenheid om de vogel nauwkeurig te bekijken. Daarna verdween hij en kon niet meer worden teruggevonden. De waarnemingsomstandigheden waren gunstig; het was onbewolkt weer.

De Kuifkoekoek kwam wat grootte en bouw betreft het best overeen met een slanke Ekster *Pica pica*. Alleen de staart was iets korter.

De kop was tot iets onder het oog zwart (maar niet diepzwart); de rest was crèmekleurig. Rond het zwarte oog zat een oranjegele ring. De snavel was zwart, iets gebogen en ongeveer anderhalve centimeter lang. De vogel had een kleine korte kuif welke altijd 'uit' stond. De crèmekleurige keel kon duidelijk worden onderscheiden van de roomwitte borst; de rest van de onderdelen (met inbegrip van de onderstaartdekveren) was ook roomwit. De rug was bijna zwartbruin met op de schouders en achter de nek regelmatig verspreide, kleine, vuilwitte vlekken. De grote slagpennen waren roodbruin (de tweede grote slagpen was aan de uiterste zijde en aan de punt zwartbruin); de kleine slagpennen zwartbruin. De toppen

van de bovenvleugeldeken vormden regelmatig gevormde rijen vuilwitte druppelvlekken. De staart was c. 25 cm lang en stak c. 10 cm voorbij de vleugelpunten; de bovenstaart was zwartbruin en de onderstaart bijna zwartbruin met witte of bijna witte druppelvlekken welke naar het einde toe in grootte afnamen. De poten konden niet worden waargenomen.

De rechtlijnige vlucht was meer valkachtig dan van een Koekoek *Cuculus canorus*. De roodbruine slagpennen vielen tijdens de snelle vlucht goed op.

De vogel hipte op een Vlaamse Gaai *Garrulus glandarius*-achtige wijze door de els. Hij heeft zich eerst ongeveer zeven minuten zitten poetsen, daarna pakte hij een insect en hipte wat door de boom.

Op grond van de roodbruine grote slagpenen was de door ons waargenomen Kuifkoekoek een juveniele vogel. Ook de gave vleugelpunten wezen hier sterk op. Volgens Peterson *et al.* (1976) zou een juveniele Kuifkoekoek geen kuif mogen hebben. Ons exemplaar had echter wel een kuif, zij het een erg kleine en korte.

Er zijn thans vier vondsten en zeven aanvaarde waarnemingen van de Kuifkoekoek voor Nederland bekend: 24 oktober 1939, vondst, Nunhem (L); 25 oktober 1940, vondst, Beringen (L); 20 april 1948, Loosduinen (ZH); 12 augustus 1954, vondst, Hijum (Fr); 2 mei 1968, Axel (Z); 2 augustus 1970, Terschelling (Fr); 8 november 1970, Schipluiden (ZH); 6 en 7 september 1976, Giessenburg (ZH); 3 oktober 1980, Giessenburg (ZH); 18 maart 1982, vondst, Oldenzaal (O); en 28 augustus 1982, Eernewoude (Fr) (Blankert & Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna 1982, Blankert & Steinhaus 1982, Commissie voor de Nederlandse Avifauna 1970, D.T.E. van der Ploeg *in* van der Ploeg *et al.* 1977, Scharringa & Osieck 1978, Tekke 1972). Onze waarneming was dus het derde geval voor Friesland en het 11-de voor Nederland. De hierboven vermelde vondst (van een vrouwtje in het eerste zomerkleed) op 12 augustus 1954 te Hijum staat overigens niet in de *Avifauna van Nederland* (1970) vermeld. De Nederlandse gevallen zijn als volgt over de maanden van het jaar verdeeld: maart (1), april (1), mei (1), augustus (3), september (1), oktober (3) en november (1).

Summary

Great Spotted Cuckoo near Eernewoude in August 1982 On 28 August 1982 a juvenile Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius* was observed in the Oude Venen near Eernewoude (Friesland). A detailed description is given. This was the 11th record for the Netherlands. There are now records in March (1), April (1), May (1), August (3), September (1), October (3), and November (1).

Verwijzingen

- BLANKERT, J.J. & COMMISSIE DWAALGASTEN NEDERLANDSE AVIFAUNA, DE. 1982. Rare birds in Netherlands in 1980. *Dutch Birding* 4: 41-49.
- & STEINHAUS, G.H. 1982. Recente meldingen. *Dutch Birding* 4: 34-36.
- COMMISSIE VOOR DE NEDERLANDSE AVIFAUNA, DE. 1970. *Avifauna van Nederland*. Tweede druk. Leiden.
- PETERSON, R.T., MOUNTFORT, G. & HOLLOM, P.A.D. 1976. *Petersons vogelgids van alle Europese vogels*. Vertaald en bewerkt door J. Kist. Dertiende druk. Amsterdam & Brussel.
- VAN DER PLOEG, D.T.E. *et al.* 1977. *Vogels in Friesland* 2. Leeuwarden.
- SCHARRINGA, C.J.G. & OSIECK, E.R. 1978. Zeldzame vogels in Nederland 1976. *Limosa* 51: 137-146.
- TEKKE, M.J. 1972. Ornithologie van Nederland 1969 en 1970. *Limosa* 45: 58-89.

Eddy Wijmenga, Mounehoek 42, 9263 TL Garijp

Crested Lark with abnormal bill On 13 July 1982, near Nîmes (Gard), France, Tom Bogaerts and Dirk Vercammen observed a Crested Lark *Galerida cristata* with an abnormal bill. Both upper and lower mandible were elongated, resulting in a sunbird- or Whimbrel *Numenius phaeopus*-type bill. This defor-

mity apparently affected the bird's feeding behaviour; it was almost foraging like a Curlew *N. arquata*. Flight and behaviour were normal. The bird's crest was, however, a little less developed than in its conspecifics.

Dirk Vercammen, Stan Ockersstraat 2/5, 2200 Borgerhout, Belgium

For a useful paper on birds with abnormal bills, see D.E. Pomeroy (1962, Birds with abnormal bills, *Br. Birds* 55: 49-72). Editors

Brown Flycatcher in BRD in August 1982 On 16 August 1982 a Brown Flycatcher *Muscicapa latirostris* was trapped on Helgoland (Schleswig-Holstein), BRD. The bird was described, photographed and after being ringed (Helgoland EE 9245) released. It was an after first-year bird (Euring code 4); some bare parts features suggested an escape (see description). Since this Asiatic species is a rare vagrant to western Europe, it seems useful and also interesting to publish the below description (cf. Witherby *et al.* 1938).

SIZE AND APPEARANCE. Between Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca* and Spotted Flycatcher *M. striata*.

PLUMAGE AND BARE PARTS. Eye-ring and lores dull white. Upperparts uniform grey-brown. Breast grey-brown, feathers giving fish scale appearance; belly and undertail-coverts white. Wings and tail without white; underwing-coverts buff. Irides dark brown; right eye covered, except for small area in middle, with dark grey membrane/skin. Nails and outer

toes of both feet missing.

MEASUREMENTS AND WING FORMULA. Wing length (maximum length) 77.5 mm; tail length 47.5 mm; bill length (from forehead feathering) 13.0 mm and bill width (at base) 7.0 mm. First primary 45.9 mm shorter than second; outermost secondary 27.5 mm shorter than tip of wing. Third primary longer than or equal to fourth, fourth longer than second, second longer than fifth, and fifth longer than sixth primary.

47. Brown Flycatcher *Muscicapa latirostris*, after first-year, BRD, August 1982 (Vogelwarte Helgoland)

In their study of Brown Flycatcher, Nisbet & Neufeldt (1975) mentioned the following plausibly looking sight records for western Europe: 25 September 1949, Faeroes; October 1951, Norway; 9 September 1956, Great Britain; 6 September 1957, Ireland; and 24 and 25 September 1959, Denmark. The British and Irish record were not accepted by the British Ornithologists' Union Records Committee.

References

- NISBET, I.C.T. & NEUFELDT, I. 1975. Studies of less familiar birds 75: Brown Flycatcher. *Br. Birds* 68: 68-75.
WITHERBY, H.F. *et al.* 1938. *The handbook of British birds* 1. London.

*David Fleet, Inselstation Helgoland des Instituts für Vogelforschung
'Vogelwarte Helgoland', Postfach 1220, 2192 Helgoland, BRD*

Plumages of Algerian Nuthatch The Algerian Nuthatch *Sitta ledanti* was discovered in 1975 by Jean-Paul Ledant. It lives in very small numbers in a few square kilometres of relict forest atop Djebel Babor in Kabylia in northern Algeria; a minimum of nine to 10 pairs was counted in 1976 (Ledant 1977). In July 1976 Vielliard (1976, 1978) visited the area at the end of the reproduction period. He observed black-crowned individuals with white supercilia and black eye-stripes only and collected a male and a female as type specimens. He stated that there was no sexual dimorphism and no age variation. This was subsequently considered as a primitive character of the species.

In July 1982 Arnoud van den Berg and Jowi de Roever visited Djebel Babor and tried to photograph as many Algerian Nuthatches as possible by carefully following the foraging birds. We did not take the risk of trapping them. There were no signs of nesting activities; we therefore concluded that the breeding season was over. Many birds were moulting. This was obvious in some; they were lacking a number of rectrices, especially noticeable in flight. This was in accordance with what is known for the Nuthatch *S. europaea* which has one complete summer moult (partial in juveniles) a year (Svensson 1975).

Apart from black-crowned Algerian Nuthatches, similar to the birds portrayed in Vielliard (1980), with underparts variably coloured from pale buff to orangy, we observed and photographed in equal numbers blue-grey-crowned individuals. Some of these had ill-defined eye-brows and eye-stripes, pale buffy underparts and were quite confident. We considered them to be juveniles. In June 1978 Jacobs *et al.* (1978) observed juveniles without black on crown leaving the nest, with the eye-stripe almost non-existent and the breast paler than in adults. In early August 1979 le Fur (1981) also noticed that juveniles had no black on the crown and no distinct eye-stripes. I can find no explanation why in July 1976 Vielliard only found black-crowned juveniles similar to adults. He saw them detailed enough to notice the shorter and yellower bill and the paler legs. Hans Löhrl (*in litt.*) suggested that confusion

48-49. Algerian Nuthatches *Sitta ledanti*, adults (probably males), Algeria, July 1982 (Arnoud B. van den Berg)

50-51. Algerian Nuthatches *Sitta ledanti*, probably female (left) and juvenile (right), Algeria, July 1982 (Arnoud B. van den Berg)

may arise when in a favourable year two nests are made (like sometimes in the Corsican Nuthatch *S. whiteheadi*). In that case, some first calendar-year birds may have completed their post-juvenile moult and resemble the adults while others are still in juvenile plumage. However, this does not seem the case since Vielliard observed juveniles which had just left the nest.

Other blue-grey-crowned Algerian Nuthatches had a much neater plumage

with conspicuous white eye-brows and well-defined grey eye-stripes. I think these birds were females. They fitted in the description given by Gatter & Mattes (1979) who did not find any out of 30 females with a complete black crown during their visits in March and June 1978; several showed only some black on the forehead while others had an all blue-grey crown. In November 1977 Jacobs *et al.* trapped a bird with a blue-grey crown and noticed that only the fringes of the otherwise black crown-feathers were blue-grey. This was used by Vielliard (1980), in his reaction to the findings of Gatter & Mattes, when he suggested that the blue-grey fringes of the crown- and eye-stripe-feathers will wear off, especially during the reproduction period when the birds go in-and-out the nests, resulting in a black crown and eye-stripe as in the female type specimen. If this is the case, our blue-grey-crowned females should concern non-breeding birds, or possibly, the body moult was already in such stage that all crown-feathers were fresh. Perhaps more likely, the apparent differences in the crown colour of females concern individual and/or age variations. Future studies will perhaps throw more light on these questions.

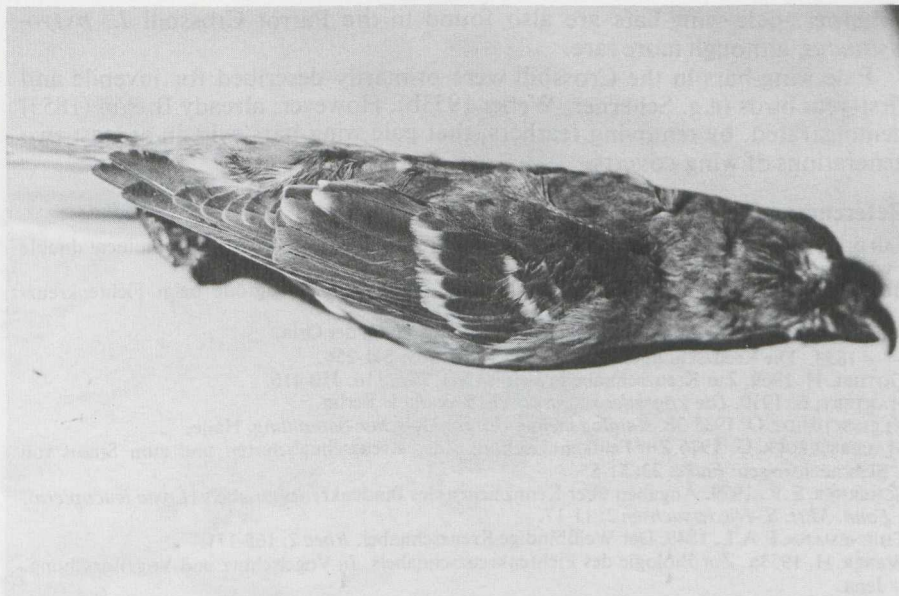
References

- LE FUR, R. 1981. Notes sur l'avifaune Algérienne 2. *Alauda* 49: 295-299.
GÄTTER, W. & MATTES, H. 1979. Zur Populationsgröße und Ökologie des neuentdeckten Kabylenkleibers *Sitta ledanti* Vielliard 1976. *J. Orn.* 120: 390-405.
JACOBS, P., MAHLER, F. & OCHANDO, B. 1978. À propos de la couleur de la calotte chez la Sittelle kabyle (*Sitta ledanti*). *Aves* 15: 149-153.
LEDANT, J.-P. 1977. La Sittelle kabyle (*Sitta ledanti* Vielliard), espèce endémique montagnarde récemment découverte. *Aves* 14: 83-85.
SVENSSON, L. 1975. *Identification guide to European passerines*. Second edition. Stockholm.
VIELLIARD, J. 1976. La Sittelle kabyle. *Alauda* 44: 351-352.
——— 1978. Le Djebel Babor et sa Sittelle *Sitta ledanti* Vielliard 1976. *Alauda* 46: 1-42.
——— 1980. Remarques complémentaires sur la Sittelle kabyle *Sitta ledanti* Vielliard 1976. *Alauda* 48: 139-150.

Arnoud B. van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid

Crossbills with pale wing-bars: a brief review With reference to the note by van den Berg & Blankert (1980) on Crossbills *Loxia curvirostra* with a prominent double whitish wing-bar and their separation from Two-barred Crossbills *L. leucoptera*, we would like to publish this brief review of Crossbills with pale wing-bars.

Mauersberger (1976) and Scherner (1979), in their extensive papers on the identification of crossbills, presented data on the great variability of pale wing-bars (including prominent white ones) in the Crossbill, known since the earliest descriptions by Brehm (1820 and later). In 1853 Brehm separated the wing-barred Crossbill as a distinct species and called it '*rubrifasciata*', due to the fact that the pale wing-bars often have a reddish tinge. Hartert (1910) corrected this: 'often show the greater and median wing-coverts smaller or

52. Crossbill *Loxia curvirostra*, male in adult plumage, with prominent double white wing-bar, collected, BRD, 1974 (Peter Berthold & Rolf Schlenker)

broader pale red or whitish edges, such specimens were called *rubrifasciata* by Brehm, erroneously added to *bifasciata* (= Two-barred Crossbill) by Sharpe and again stated by Dresser. They are surely nothing else than aberrations' (translation). Despite this rectification, the wing-barred Crossbill was designated as a species up to 1935-38 by Kleinschmidt. It is also interesting to recall that, among others, the more or less regular occurrence of pale wing-bars in all European crossbills induced Thienemann (1849) to consider all crossbills belonging to only one species.

Illustrations of pale wing-bars in the Crossbill were given by Mauersberger (photographs of two specimes with prominent white wing-bars, showing that the birds resemble greatly an also depicted Two-barred Crossbill) and by Weber (1953a).

It is obvious that small numbers of wing-barred Crossbills regularly occur. In the DDR (Serrahn), at least six (including four in one year) were found among c. 4200 trapped individuals. We found one male with a prominent double white (with some bright pink) wing-bar among 837 individuals trapped or shot for physiological studies in the southern BRD during 1972-78 (Berthold & Gwinner 1978). Thus, individuals with prominent pale wing-bars might occur in the range of one or two per thousand.

It is noteworthy that Göthel (1969) found 'broad white' edges, resembling those of the Two-barred Crossbill, in an adult female Crossbill. According to

Schermer, pale wing-bars are also found in the Parrot Crossbill *L. pytyopsittacus*, although more rare.

Pale wing-bars in the Crossbill were primarily described for juvenile and first-year birds (e.g. Schermer, Weber 1953b). However, already Brehm (1853) demonstrated, by removing feathers, that pale wing-bars exist in at least two generations of wing-coverts.

References

- VAN DEN BERG, A.B. & BLANKERT, J.J. 1980. Crossbills *Loxia curvirostra* with prominent double wing-bar. *Dutch Birding* 2: 33-35.
- BERTHOLD, P. & GWINNER, E. 1978. Jahresperiodik der Gonadengröße beim Fichtenkreuzschnabel *Loxia curvirostra*. *J. Orn.* 119: 338-339.
- BREHM, C.L. 1820. *Beiträge zur Vogelkunde* 1. Neustadt an der Orla.
- 1853. Die Kreuzschnäbel. *Naumannia* 3: 178-203; 241-256.
- GÖTHEL, H. 1969. Zur Kreuzschnabelinvasion 1963. *Falke* 16: 410-416.
- HARTERT, E. 1910. *Die Vögel der paläarktischen Fauna* 1. Berlin.
- KLEINSCHMIDT, O. 1935-38. *Katalog meiner ornithologischen Sammlung*. Halle.
- MAUERSBERGER, G. 1976. Zur Feldkennzeichnung der Kreuzschnabelarten und zum Status von Sichtnachweisen. *Falke*. 23: 51-55.
- SCHERNER, E.R. 1979. Angaben über Kennzeichen des Bindenkreuzschnabels (*Loxia leucoptera*). *Faun. Mitt. S.-Niedersachsen* 2: 11-17.
- THIENEMANN, F.A.L. 1849. Der Weißbindige Kreuzschnabel. *Rhea* 2: 165-171.
- WEBER, H. 1953a. Zur Biologie des Fichtenkreuzschnabels. In Vogelschutz und Vogelforschung. Jena.
- 1953b. Bewirkung des Farbwechsels bei männlichen Kreuzschäbeln. *J. Orn* 94: 342-346.

Peter Berthold & Rolf Schlenker, Vogelwarte Radolfzell, 7760 Schloß Möggingen, BRD

Ortolaan te Lelystad-Haven in december 1981 Op 20 december 1981 liepen Leo en Robert Heemskerk, Jan van Laar en Ron de Winter door Lelystad-Haven (Fl) op zoek naar Fraters *Carduelis flavirostris* toen wij vanaf het IJsselmeer een gorsachtig vogeltje zagen komen aanvliegen. De vogel streek neer op een muurtje en ging even later in de sneeuw fourageren. Op dat moment konden wij een paar foto's maken. Kort daarna vloog de vogel weer op en verdween. Een en ander ging zo snel dat wij de vogel niet konden determineren zodat al onze hoop op de gemaakte foto's was gevestigd. Tot onze verbazing bleek de vogel een mannetje Ortolaan *Emberiza hortulana* te zijn geweest.

Dit was het eerste wintergeval van de Ortolaan voor Nederland. Tot nu toe was de laatste datum 17 november 1965 (*Avifauna van Nederland* 1970). In Groot-Brittannië zijn ook november-gevallen bekend (Sharrock 1974). De laatste datum voor België is 23 oktober 1959 (Lippens & Wille 1972). Merkwaardig genoeg zijn uit de zelfde winterperiode ook twee waarnemingen van de Braamsluiper *Sylvia curruca* bekend: op 6 december 1981 een bij Wassenaar (ZH) en op 24 januari 1982 een in de AW-duinen (NH) (Blankert & Steinhaus 1982, Remeus 1981).

53. Ortolaan *Emberiza hortulana*, mannetje, Lelystad-Haven (Fl), december 1981 (Jan van Laar)

Misschien dat het systematisch verzamelen van winterwaarnemingen van zomervogels kan leiden tot een beter inzicht in de oorzaken die aan deze late waarnemingen ten grondslag liggen.

Hierbij dank ik Peter de Knijff voor de hulp bij het schrijven van deze mededeling.

Summary

Ortolan Bunting at Lelystad-Haven in December 1981 On 20 December 1981 a male Ortolan Bunting *Emberiza hortulana* was seen and photographed at Lelystad-Haven (Flevoland). This was the first December and winter record for the Netherlands.

Verwijzingen

- BLANKERT, J.J. & STEINHAUS, G.H. 1982. Recente meldingen. *Dutch Birding* 4: 34-36.
 COMMISSIE VOOR DE NEDERLANDSE AVIFAUNA, DE 1970. *Avifauna van Nederland*. Tweede druk. Leiden.
 LIPPENS, L. & WILLE, H. 1972. *Atlas van de vogels in België en West-Europa*. Tiel & Utrecht.
 REMEUS, A. 1981. Lesser Whitethroat near Wassenaar in December 1981. *Dutch Birding* 3: 122.
 SHARROCK, J.T.R. 1974. *Scarce migrant birds in Britain and Ireland*. Berkhamsted.

Jan van Laar, Maassluisstraat 524, 1062 GX Amsterdam

Brieven

April records of White-cheeked Tern in Sinai The letter by Wassink (1982) concerning the April occurrences of White-cheeked Tern *Sterna repressa* in Israel, which suggested that these records require substantiation, has prompted me to write of the only occasion that I have seen the species in Israel and Sinai in three spring visits. This was on 1 April 1979, when we visited Râs Muhammad, the southernmost tip of the Sinai peninsula. We encountered a flock of terns on sand-bars close inshore at high tide, and by wading out to them, were able to closely scrutinize the flock. We counted no less than c. 150 White-cheekeds, in various stages of plumage, from full summer to full winter, and also 31 Lesser Crested *S. bengalensis* and three Crested Terns

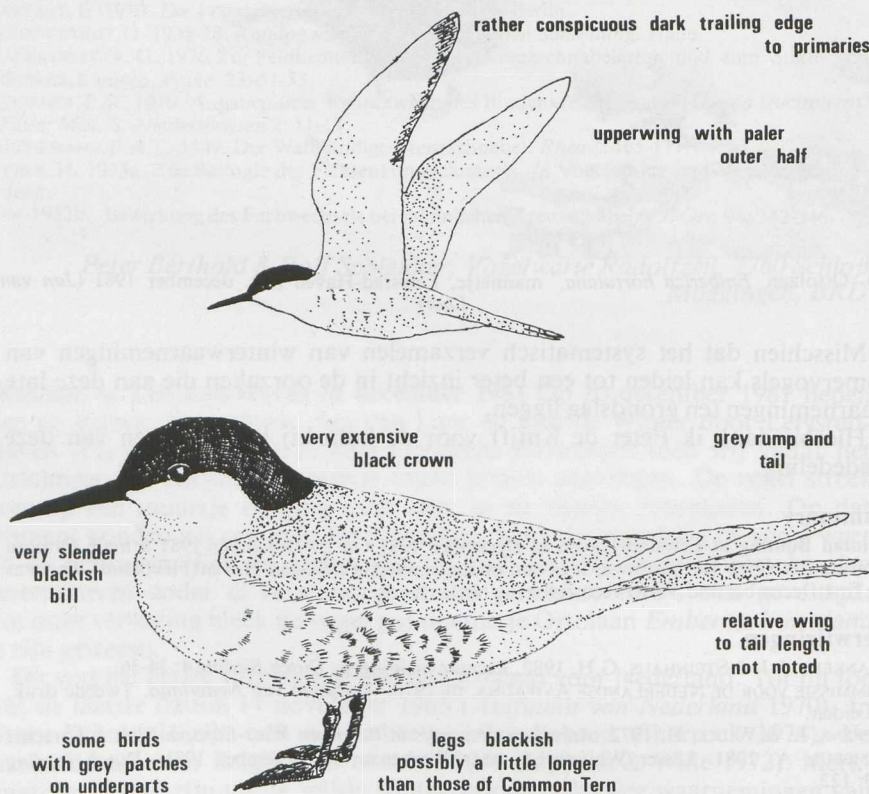

Figure 1. White-cheeked Tern *Sterna repressa*, adult coming into breeding plumage, taken from field notes, Sinai, April 1979 (Steve C. Madge)

S. bergii. Other British observers had been reporting White-cheekeds for several days previously at this site but I believe that our count, made with the aid of mounted telescopes and taken with great care, was the highest. This suggests that the species arrives on waters near the breeding grounds some time before settling down to breed.

A feature which struck us about the White-cheeked Tern was the relatively longer bill in comparison to that of the Common Tern *S. hirundo*, recalling the bill of the Roseate Tern *S. dougallii*, this feature was not mentioned by Britton (1982).

References

- BRITTON, P.L. 1982. Identification of White-cheeked Tern. *Dutch Birding* 4: 55-57.
WASSINK, A. 1982. April records of White-cheeked Tern in Israel. *Dutch Birding* 4: 62

Steve C. Madge, 2 Church Row, Shevioc, Torpoint, Cornwall PL11 3EH,
UK

Aankondigingen

Reis naar Kenya in winter van 1983/84 In de periode december-januari 1983/84 organiseert Jan Mulder voor de Stichting Dutch Birding Association (SDBA) een 17 dagen durende reis naar Kenya. Deelname aan deze c. f 2800 kostende campingreis staat alleen open voor SDBA-begunstigers. Er bestaat ook de mogelijkheid van verlenging. Het maximaal aantal deelnemers bedraagt 14 personen. Het reisprogramma is zodanig dat er veel aandacht kan worden besteed aan het bestuderen en fotograferen van in Kenya overwinterende Palearctische vogels. Uitvoering informatie over deze SDBA-reis zal in de komende nummers van *Dutch Birding* staan. Belangstellenden kunnen nu reeds schriftelijk of telefonisch contact opnemen met Jan Mulder (Verlengde Koepellaan 9a, 2061 VD Bloemendaal/023-274216).

Reis naar Siberië in juni-juli 1983 In juni-juli 1983 organiseert de Stichting Natuurreizen (Postbus 4209, 1009 AE Amsterdam) in samenwerking met de Engelse reisorganisatie Birdquest een speciale vogelreis naar Siberië onder leiding van Jan Bos. Deze van 19 juni tot 3 juli durende reis start met een verblijf van twee dagen in Moskou. Hierna wordt doorgevlogen naar Siberië waar 10 dagen zal worden gevogeld in de omgeving van de steden Irkutsk en Bratsk. Nadere informatie is schriftelijk te verkrijgen bij bovengenoemde stichting.

Verhuizing van Vogeltrekstation Arnhem Met ingang van september 1982 is het Vogeltrekstation Arnhem verhuisd. Het nieuwe adres is: Vogeltrekstation Arnhem, Boterhoeksestraat 22, 6666 GA Heteren. Alle correspondentie betreffende geringde vogels dient te worden gericht aan dit nieuwe adres. Men gelieve hierbij ringnummer, plaats en eventuele vindomstandigheden te vermelden. Ten behoeve van nader onderzoek wordt men verzocht zo mogelijk ook de ring zelf in te sluiten (opengebogen, platgemaakt en vooral goed vastgeplakt).

Verzoeken

The birds of Israel Research has begun for a book on the birds of Israel. Any relevant information on the status and distribution of birds in this country should be sent to Hadoram Shirihai (Post Office Box 22, Herzliyya 46 100, Israel). He is particularly interested in receiving information on the birds of Ma'agan Mikha'el and Elat. The information on records should be as detailed as possible. Reports and reprints of papers on Israeli birds are also welcomed. All contributors will be acknowledged.

Voorkomen van Grote Pijlstormvogel in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Grote Pijlstormvogel *Puffinus gravis* in Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen en vondsten gedurende de periode 1951-82 op te sturen naar Johan Apperloo (F. Verschuierstraat 18, 1814 HG Alkmaar/072-112077) en Nick van der Ham. Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden. Bij niet-beoordeelde en niet-aanvaarde waarnemingen gelieve men tevens een beschrijving op te sturen.

Voorkomen van Kleine Zilverreiger in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta* in Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen en (nest)vondsten gedurende de periode 1970-82 op te sturen naar Jos van Oostveen (Droevendaalsesteeg 75, 6708 PN Wageningen/08370-17940). Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, leeftijd, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden.

Voorkomen van Roodpootvalk in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Roodpootvalk *Falco vespertinus* in Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen, ringvangsten en vondsten gedurende de periode 1960-82 op te sturen naar Johan Apperloo (F. Verschuierstraat 18, 1814 HG Alkmaar/072-112077) en Nick van der Ham. Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, leeftijd, geslacht, gedrag, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden. Bij waarneming buiten de periodes mei-juni en augustus-september gelieve men tevens een beschrijving op te sturen.

Voorkomen van Vorkstaartmeeuw in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Vorkstaartmeeuw *Larus sabini* in Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen en vondsten gedurende de periode 1951-82 op te sturen naar Nick van der Ham (Frits Conijnlaan 17, 1815 DS Alkmaar/072-114592) en Johan Apperloo. Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, leeftijd, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden. Bij niet-beoordeelde en niet-aanvaarde waarnemingen gelieve men tevens een beschrijving op te sturen.

Occurrence of Caspian Tern in western Europe The Caspian Terns *Sterna caspia* breeding in northern Europe migrate by at least two routes to their winter quarters in Africa. The major route leads through eastern Europe. The second one, apparently of growing interest, is used by much smaller numbers of birds and leads through western Europe.

To get a better insight into the occurrence of the Caspian Tern in western Europe, one is requested to send all observations and finds after 1960 (including future ones) from Norway (coast from Oslo to Halden), Sweden (only west coast from Strömstad to Falsterbo), Denmark (except Bornholm), BRD (except Baden-Württemberg and Bayern), Netherlands, Belgium, Lu-

xembourg, France, Spain and Portugal to Trinus Haitjema (Grovestinsstraat 2, 8723 AE Koudum/telephone number 05142-1708). The records should be attended with the following details: date (and time), place (if possible, with geographical coordinates), number, age, behaviour (e.g. foraging, resting, flying along), circumstances (weather, binoculars, distance and possible other data), observer(s) and reference(s) (if already published).

Voorkomen van Reuzenstern in Nederland en Vlaanderen Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Reuzenstern *Sterna caspia* in Nederland en Vlaanderen, wordt men verzocht alle waarnemingen en vondsten vanaf 1960 (met inbegrip van toekomstige gevallen) op te sturen naar Trinus Haitjema (Grovestinsstraat 2, 8723 AE Koudum/05142-1708). Men gelieve bij toezending datum (en tijd), plaats (zo nauwkeurig mogelijk), aantal, leeftijd, gedrag, omstandigheden (e.g. weer, kijker, afstand), waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden.

Voorkomen van Witwangstern en Witvleugelstern in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Witwangstern *Chlidonias hybridus* en de Witvleugelstern *C. leucopterus* in Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen, ringvangsten en (nest)vondsten gedurende de periode 1960-82 op te sturen naar Jos van Oostveen (Droevendaalsesteeg 75, 6708 PN Wageningen/08370-17940). Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, leeftijd, gedrag, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden.

Voorkomen van Zwarte Zeekoet, Kleine Alk en Papegaaiduiker in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Zwarte Zeekoet *Cephus grylle*, Kleine Alk *Alle alle* en Papegaaiduiker *Fratercula arctica* in Nederland, wordt men verzocht alle waarnemingen, ringvangsten en vondsten gedurende de periode 1951-82 op te sturen naar Nick van der Ham (Frits Conijnlaan 17, 1815 DS Alkmaar/072-114592) en Johan Apperloo. Men gelieve bij toezending datum, plaats, aantal, leeftijd, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden. Bij niet-beoordeelde en niet-aanvaarde waarnemingen gelieve men tevens een beschrijving op te sturen.

Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in winter van 1982/83 Om een beter inzicht te krijgen in de invasie van de Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* in Nederland in de winter van 1982/83, wordt men verzocht alle waarnemingen, ringvangsten en vondsten gedurende de periode september 1982 tot en met april 1983 op te sturen naar Gerald Oreel (Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam/020-730710). Men gelieve bij toezending datum, plaats (zo nauwkeurig mogelijk), aantal, leeftijd, geslacht, gedrag, omstandigheden, waarnemer(s) en eventuele andere gegevens te vermelden. Eventueel gemaakte beschrijvingen, foto's en geluidopnames gelieve men ook op te sturen.

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en Vlaanderen beslaat hoofdzakelijk de maanden juli, augustus en september 1982. De vermelde waarnemingen en gevallen zijn grotendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. De Nederlandse en wetenschappelijke namen en hun volgorde komen overeen met de 'Naamlijst van in België en Nederland waargenomen of vastgestelde vogelsoorten en hun ondersoorten' (Wielewaal 47: 363-376, 1981).

Albatrossen tot ibissen

Vale Noordse Pijlstormvogels *Puffinus puffinus mauretanicus* passeerden IJmuiden (NH) op 11 augustus en zowel Noordwijk (ZH) als Scheveningen (ZH) op 30 augustus. Een **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* verscheen te Oostende (WV) op 31 augustus en een andere zwom in de haven van Scheveningen vanaf eind september. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden waargenomen in juli te

Numansdorp (ZH) en in september te Antwerpen-Blokkersdijk (A), Ohé en Laak (L) en in het Verdrongen land van Saeftinge (Z).. In augustus was bijna dagelijks een drietal juveniele exemplaren te zien bij de observatiehut langs de Knardijk (FL). Een **Koereiger** *Bubulcus ibis* werd gemeld bij Oudega (Fr) op 4 augustus en een te Emmen (D) op 10 september. Van half juli tot half september verbleven **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* te Blokkersdijk (maximaal vijf), Doel (OV) (twee), Kallo (OV), Ooypolder (Gld), Rotterdam (ZH) en Terschelling (Fr). Van drie Kleine Zilvers die zich in de Dortsche en Sliedrechtse Biesbosch (ZH) ophielden in augustus, stierven er twee aan botulisme. In Het Zwin (WV) broedde een gemengd paartje Kleine Zilverreiger x Blauwe Reiger *Ardea cinerea* twee jongen uit. Gedurende de gehele periode vertoefden **Grote Zilverreigers** *E. alba* in Zuidelijk Flevoland (FL) en bij Piaam (Fr). In augustus werd langs de Knardijk een vermoedelijke

54. Purperkoet *Porphyrio porphyrio*, onvolwassen vogel, Oorderen (A), oktober 1982 (Marc Slootmaekers BVNF)

55. Steppekievit *Chettusia gregaria*, Schiermonnikoog (Fr), augustus 1982 (René Pop)

Grote Zilverreiger x Blauwe Reiger geobserveerd. **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* waren schaars: zij werden gemeld te Kalmthout (A) op 16 augustus, in oostelijk Groningen op 4 september (twee) en in het Lauwersmeer (Fr/Gr) op 5 september.

Eenden tot valken

Het lijkt waarschijnlijk dat de waarneming van een **Marmereend** *Marmaronetta angustirostris* te Oorderen (A) op 18 september een ontsnapt exemplaar betrof. Sinds 8 september zwierf een **Bengaalse Gier** *Gyps bengalensis* door het westen van Friesland; ongetwijfeld was ook deze vogel niet van wilde herkomst. Een **Keizerarend** *Aquila heliaca* werd gezien boven het Balloërveld (D) van 2 tot en met 12 juli. Er werden weinig **Roodpootvalken** *Falco tinnunculus* gezien: waarnemingen werden gemeld te Dwingeloo (D), Schoorl (NH), Wassenaar (ZH), Wuustwezel (A) en Zuidelijk Flevoland. Al begin augustus werden **Slechtvalken** *F. peregrinus* gezien bij de Knardijk en de Harderbroek (FI).

Rallen tot alken

Vanaf 18 september verbleef een onvolwassen **Purperkoet** *Porphyrio porphyrio* te Oorderen; de herkomst lijkt dubieus. **Kraanvogels** *Grus*

grus overzomerden bij Brecht (A) en in het Lauwersmeer. Op 5 september pleisterden 15 Kranen in Oostelijk Flevoland en op 30 september vlogen zeven over Blokkersdijk. Het paartje **Steltkluten** *Himantopus himantopus* dat in juni werd gezien in de Harderbroek en het Harderbos, verscheen daar van 7 tot 23 augustus met drie jongen. Elders werden exemplaren gezien in het Lauwersmeer, te Oostende en op Schiermonnikoog (Fr). In Zuidelijk Flevoland verbleef een **Griël** *Burhinus oedicnemus* van 4 tot en met 8 september en op Schiermonnikoog verscheen een individu op 11 september. Doortrekkende **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* rustten op de Maasvlakte (ZH) (maximaal 28), in Zuidelijk Flevoland (20) en op Texel (NH) (vijf). Een **Steppekievit** *Chettusia gregaria* liet zich observeren op Schiermonnikoog van 21 augustus tot en met 2 september. Een **Amerikaanse Gestreepte Strandloper** *Calidris melanotos* werd gemeld te Dreumel (Gld) op 29 augustus en een **Siberische Gestreepte** *C. acuminata* te Den Oever (NH) op 24 september. Ongeveer 15 verschillende **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* werden gezien te Blokkersdijk, Camperduin (NH), Doel, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland en Het Zwin. Een **Grote Franjepoot** *Phalaropus tricolor* verbleef te Eke (OV) van 15 tot

56. Kleine Klapekster *Lanius minor*, Terschelling (Fr), september 1982 (Eric Bos)

en met 17 juli. Flink aantal **Grauwe Franjepoten** *P. lobatus* bevonden zich in augustus in het Lauwersmeer (10) en in Zuidelijk Flevoland (zeven). Een juveniele **Kleinste Jager** *Stercorarius longicaudus* vloog langs IJmuiden op 22 augustus en een volwassen exemplaar verscheen op Terschelling op 12 september. Bij Oostende werd op 3 september een maximum aantal van 27 **Geelpootmeeuwen** *Larus cachinnans* geteld. In de loop van de periode steeg het aantal exemplaren op De Maasvlakte tot zes. Verrassend was de ontdekking van twee Geelpoten in Zuidelijk Flevoland in augustus en september. Zoals ieder jaar verschenen in juli en augustus enkele 10-tallen **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* op hun slaappleats op het Balgzand (NH). Daarbuiten werden exemplaren gezien te Haren (Gr), Kalmthoutse Heide (A), Steile Bank (Fr), Smilde (D) en Het Zwin. Maximaal 22 **Reuzensterns** *Sterna caspia* werden geteld op de traditionele slaappleats op de Steile Bank op 29 augustus. Kleine groepjes werden bovendien vooral gezien in Flevoland. Op 13 juli pleisterde korte tijd een **Dougalls Stern** *S. dougallii* op het door badgasten druk bezochte strand van IJmuiden. Op 22 augustus verbleven twee **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* te Blokkesdijk. Na de eerste week van

juli werden weer **Witvleugelsterns** *C. leucopterus* gezien in Zuidelijk Flevoland; op 23 juli werden er zes geteld. Enkelingen verschenen te Bath (Z), Blokkesdijk, Castricum (NH), Doel, Kallo en Steile Bank. Een **Zwarte Zee-koet** *Cephus grylle* werd waargenomen vanaf de havenhoofden van Scheveningen op 9 en 10 september.

Koekoeken tot gorzen

Het tweede geval van een **Kuifkoekoek** *Clamator glandarius* dit jaar betrof de waarneming van een juveniel exemplaar bij Eernewoude (Fr) op 28 augustus. **Scharrelaars** *Coracias garrulus* werden gezien bij Holten (O) op 15 juli en bij Camperduin op 10 september. In Het Zwin verbleef op 28 juli een **Hop Upupa** *epops* en te Geel (A) een op 10 augustus. Twee **Grote Piepers** *Anthus novaeseelandiae* werden gemeld bij Bergen (NH) op 19 september. Half september verschenen **Roodkeelpiepers** *A. cervinus* te Culemborg (Gld), Schiermonnikoog, Terschelling en Zandvoort (NH). Eind juli werden zingende **Waaierstaartriet-zangers** *Cisticola juncidis* gehoord te Brecht, Ossendrecht (NB), Verdrongen land van Saeftinge en westelijk Zeeuws-Vlaanderen (Z). **Warterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* werden

57-58. Buidelmezen *Remiz pendulinus*, jonge vogel in juveniel kleed (boven) en ruiend naar volwassen kleed (onder), De Blocq van Kuffeler (Fl), augustus en september 1982 (*René Pop*)

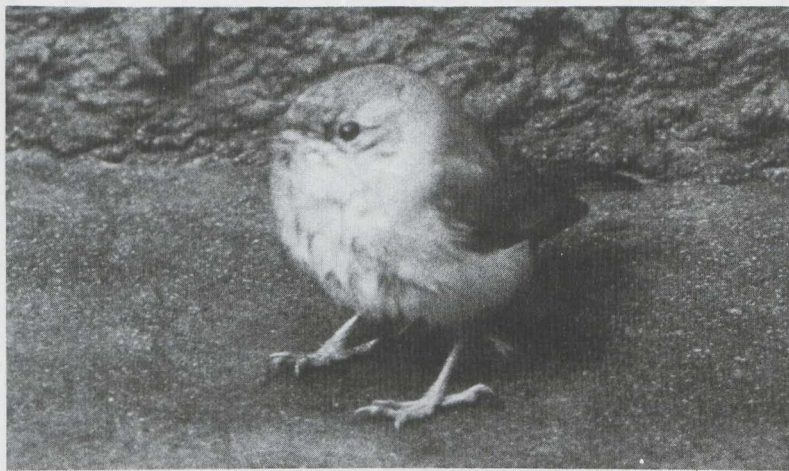

Recente meldingen

in juli en augustus waargenomen bij Carnisse (ZH), Lier (A), Oorderen en Verdronken land van Saeftinge. Twee nagekomen waarnemingen waren die van een **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* op De Maasvlakte op 17 mei en van een mannetje **Baardgrasmus** *Sylvia cantillans* op de Engelsmanplaat (Fr) op 6 juni. Eind augustus en begin september werden **Sperwergrasmussen** *S. nisoria* ontdekt te Deventer (O), Doorn (U), Terschelling, Texel en Wassenaar. Op het REM-eiland bij Noordwijk verschenen op 12 september een **Bladkoninkje** *Phylloscopus inornatus* en twee **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva*. Andere Kleine Vliegenvangers verbleven eind september te Bloemendaal (NH) (twee), Blokkersdijk (twee) en Eemshaven (Gr) (drie). Nadat in Friesland dit voorjaar tenminste één broedgeval met zekerheid was vastgesteld, werden **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* gezien en gevangen te Makkum en Molenend. Bovendien werd op 11 september te Makkum een volwassen vogel gevangen met een Westduitse ring. Buiten Friesland wa-

ren grote aantallen aanwezig in Zuidelijk Flevoland. Bij de Blocq van Kuffeler werd op 1 augustus een groep van c. 10 juveniele Buidelmezen ontdekt welke tot in september door talloze vogelaars werden geobserveerd. Ook elders in de polder werden exemplaren gezien en gevangen. Bij Leidschendam (ZH) verbleven drie juvenielen van 24 juli tot en met 2 augustus en losse individuen werden gemeld te Wassenaar op 31 juli en in de AW-duinen (NH) op 7 augustus (vangst). Een **Kleine Klaptekster** *Lanius minor* bevond zich op Terschelling van 9 tot en met 17 september. Twee **Notekrakers** *Nucifraga caryocatactes* werden opgemerkt te Kalmthout op 26 juli. Op 24 september werd een mannetje **Grote Kruisbek** *Loxia pytyopsittacus* gemeld op Terschelling. In dezelfde periode werden ook waarschijnlijke Grote Kruisbekken gezien en gehoord in Het Nationale Park De Kennemerduinen. Op 3 juli werd in de Ooypolder een mannetje **Witkopgors** *Emberiza leucocephalos* gezien.

J.J. (Han) Blankert, Oude Singel 104, 2312 RE Leiden
Gerard H. Steinhaus, Graaf Adolflaan 11, 3708 XA Zeist

59. Onbekende zangvogel/Unknown passerine *Species incertae*, IJmuiden (NH), september 1982 (Jan van Laar). Redactie verwelkomt iedere suggestie/Editors welcome any suggestion.

NATUUR CULTUUR REIZEN

UITZONDERLIJKE ORNITHOLOGISCHE REIZEN

HIMALAYA EXPEDITIE

begeleid door de bekende natuurhistoricus
Robert Fleming en C.J. Coldewey, veldornitholoog

Delhi-Kathmandu - Nepal. Vierdaags verblijf in wildpark
Tiger Tops. Aanvang van de eigenlijke expeditie op
27 maart met de vlucht naar Lukla, gelegen op 2700 m.
Acht daagse voettocht door het **Everest Nationaal
Park** naar een hoogte van 4000 m - tenten accommoda-
tie - gidsen en dragers begeleiden de wandeling
door het meest indrukwekkende berglandschap van
deze wereld. Medisch vooronderzoek van
deelnemers is gewenst.

Reisdatum: 18 maart - 9 april

Voorlopige indicatieve reissom: f 9.935,- p.p.

MONTENEGRO

begeleid door C.J. Coldewey, veldornitholoog.

Bassistandplaats Petrovac, gelegen aan de Adriatische
Zee, met dagelijkse excursie's naar: Skadarmeer,
Sasmeer en de zoutpannen van Ulcinj. Het moeras van
Bogišići, de moerassen van Buljarica. Via Budva naar
het Lovćen Nationaal Park Moraca Gorge.

Reisdatum: 23 april - 7 mei

Voorlopige indicatieve reissom f 2.685,- p.p.

KENYA Ornithologische safari

begeleid door de grote kenner van de Afrikaanse
avifauna Don Turner en C.J. Coldewey,
veldornitholoog.

Amboseli nationaal park, Mara rivier kamp, Naivasha-
meer en Nakurumeer. Twee volle dagen Mount Kenya,
twee dagen Shaba tentenkamp bij de Uaso Nyiro rivier.

Reisdatum: 14 oktober - 2 november

Voorlopige reissom: f 7785,-

Aansluitend mogelijkheid in te schrijven op een
achtdaagse tocht door

RWANDA 30 oktober - 7 november

eveneens begeleid door de Heren Turner en Coldewey.
Kigali-Ruhengeri drie volle dagen Volcano Nationaal
Park, tijdens welk verblijf één dag met Gorilla groepen
zal worden doorgebracht. Aanvullende bijzondere
vogelsoorten worden waargenomen. Gabori - Akagera
Nationaal Park.

Suppletie reissom voor deze excursie f 2.485,-
(te voldoen naast de Kenya basis reissom).

MINI MUZIEKREIS NAAR YORK

begeleid door de heer Johan van den Boogert,
oud directeur van het Utrechts Conservatorium.

U zult op deze reis kennismaken met de eeuwenoude
stad York, waarbij o.m. een bezoek zal worden
gebracht aan het "Castle Museum" en het Railway-
museum. Het hoogtepunt van deze reis is echter de
uitvoering van "The Messiah" van Händel in de
eeuwenoude en schitterend gerestaureerde
Kathedraal, de Minster.

Reisdatum: 9 - 14 december 1982

Reissom: f 875,-

KULTUURREIS NAAR EGYPTE

begeleid door Prof. Dr. M. Heerma van Voss

Een reis naar het voormalige Rijk van de Farao's!
Het programma laat U kennismaken met Kaïro, waar
het Egyptisch Museum met onder meer de schat uit het
graf van Toetanchamon bezocht zal worden en Loeksoir
met zijn Koningsgraven.
Assoeian met zijn enorme stuwdam staat vanzelf-
sprekend op het programma, met als hoogtepunt het
eiland Philae.

Reisdatum: 5 - 19 januari

Reissom: f 4.865,-

NATUURREIS SRI LANKA/THAILAND

begeleid door Ing. E. Mos, hoofd tuinarchitekt.

Een interessant programma waarin U onder meer een
bezoek zult brengen aan de meest bekende natuur-
parken en tuinen van Sri Lanka.
In Thailand zal naast Bangkok ook het noorden van dit
fraaie tropische land bezocht worden.

Reisdatum: 17 december - 7 januari

Reissom: f 6.885,- (volledige verzorging).

Wilt U meer informatie over deze reizen zendt dan
onderstaande coupon in een open envelop,
ongefrankeerd naar: Holland Travel Service
Antwoordnummer 1153, 3000 WB Rotterdam.

Holland Travel Service, Natuur Cultuur Reizen,
Noordeinde 64, 2514 GK Den Haag,
Tel. 070-65 48 40 of 46 95 03.
Tel. Inlichtingen: de Heer R.J.E. Schaap.

Gaarne wens ik informatie over

Naam: _____

Adres: _____

Woonplaats: _____

Telefoon: _____

holland travel service

Bent u geïnteresseerd in het herkennen van vogels ? Wilt u van een vogel méér weten dan de naam alleen ? Dan is Dutch Birding het tijdschrift dat u moet lezen !

Dutch Birding heeft zich ontwikkeld tot het toonaangevende tijdschrift op het terrein van de soortherkenning. In publicaties van hoog niveau wordt de determinatie van vogels in Nederland en Vlaanderen en elders in de Palearctis behandeld. Ook voor vogels in andere zoögeografische gebieden wordt plaats ingeruimd. De kwaliteit van de foto's en tekeningen is daarbij een begrip geworden.

Dutch Birding beperkt zich niet tot het determineren van vogels alleen maar besteedt ruimschoots aandacht aan alle facetten van de morfologie en de verspreiding en verplaatsingen. De bepaling van leeftijd en geslacht van een vogel wordt bij vrijwel iedere determinatie behandeld waarbij inzicht in alle ruicycli een onmisbare schakel is. Veel aandacht wordt besteed aan het voorkomen van vooral zeldzame en schaarse vogels in Nederland en Vlaanderen.

Dutch Birding heeft artikelen gepubliceerd over de herkenning en het voorkomen van onder andere Slangearend, Ruigpootbuisard, Bonte Strandloper, Kemphaan, Poelsnip, Kleinste Jager, Geelpootmeeuw, Kortsnavelzeekoet, Zwarte Zeekoet, Petsjora Pieper, Isabelklauwier en Grote Kruisbek. In ieder nummer wordt een overzicht gepresenteerd van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en Vlaanderen en in iedere jaargang verschijnt een jaarverslag van zeldzame vogels in Nederland van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna.

Dutch Birding is het driemaandelijkse tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association (Postbus 71 927, 1008 EC Amsterdam). De prijs voor een jaarabonnement bedraagt minimaal f 25 (Nederland) of BF 240 (België en Luxemburg). Het bedrag dient te worden overgemaakt op postgirorekening 41 48 343 ten name van de stichting. Het kan ook worden overgemaakt op bankrekening 54 93 32 065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van de stichting.

Ja, ik wil begunstiger worden van de Stichting Dutch Birding Association (Postbus 71 927, 1008 EC Amsterdam) en ontvang dan het driemaandelijkse tijdschrift *Dutch Birding*. Ik betaal na ontvangst van een acceptgirokaart minimaal f 25 of BF 240.

Naam

Postadres

Postcode Plaats

Nederland (00-31)

Drenthe

Koen van Dijken 05910- 19952

Flevoland

Kees Breek 03200- 42375
Karel Mauw 03240- 33398

Friesland

Trinus Haitjema 05142- 1708
Jan de Jong 05138- 4788

Gelderland

Toon van Dijk 08894- 12621
Jos van Oostveen 03410- 14767
Kees Tiemstra 03455- 2174

Groningen

Egge Boerma 050 - 258286
Bert Bulthuis 050 - 255080
Harm Jan Wight 050 - 567533

Limburg

Peter Verbeek 04755- 1524

Noordbrabant

Hidde Bult 01645- 3388
Rini van Meurs 04192- 14165

Noordholland-Noord

Johan Apperloo 072 - 112077
Pieter Bison 072 - 121017
Ruud Brouwer 02274- 1225
Adriaan Dijkse 02228- 676
Nick van der Ham 072 - 114592
Jan van der Laan 072 - 334023
Frits Jan Maas 02220- 3236
Peter Meijer 02278- 441
Eric Menkveld 075 - 286457
Bert Rebergen 02285- 17829
Cock Reijnders 02518- 50600
Kees Scharringa 072 - 330022
Rienk Slings 02510- 40063
Peter Zwitter 02518- 55199

Noordholland-Zuid

Arnoud van den Berg 023 - 378024
Jan Bos 035 - 61011
Jan Jaap Brinkman 020 - 433079
Alexander Buhr 02159- 41017
René Dekker 020 - 832889
Klaas Eigenhuis 02977- 23238
Ronald Geskus 02550- 22765
Hans ter Haar 020 - 924240
Kees Hazevoet 020 - 235049
Jan & Ton Hinloopen 020 - 651062
Evert van Huijssteeden 023 - 371826
Edward van IJendoorn 020 - 727239
Kees Klaver 020 - 433090
Erik Maassen 02550- 11522

Jan Mulder 023 - 274216
Gerald Oreeel 020 - 730710
Paviljoen Zuidpier 02550- 14222
Kees Roselaar 020 - 5222423
Wim van der Schot 020 - 253431
Joop Swaab 020 - 224944

Overijssel

Rolf de By 053 - 338530
Anton Conings 053 - 351300
Geert Groot Koerkamp 05700- 22941
Jowi de Roever 053 - 336394

Utrecht

Eric Bos 030 - 321463
Ted Hoogendoorn 03430- 14521
Jan van Kreuningen 030 - 615493
Jelle Scharringa 030 - 760230
Gerard Steinhaus 03404- 17149

Zuidholland

Gijsbert van der Bent 01718- 13606
Han Blankert 071 - 125400
Eugène van der Burg 01725- 2405
Paul de Heer 010 - 709479
Arie & Peter de Knijff 01720- 92186
Koffiehuis Maasvlakte 01819- 62415
Henk van der Lee 01865- 1324
Teus Luyendijk 071 - 172812
Just Palm 010 - 768036
René Pop 010 - 341128
Jan Regeer 070 - 609856
Adri Remeeus 070 - 474282
René van Rossum 01718- 13523
Ruud Schenk 010 - 355330
Paul Schrijvershof 010 - 844359
Norman van Swelm 070 - 989005
Arend Wassink 071 - 142779

België (09-32)

Antwerpen

Val Dupont 03 - 2374231
Leo Janssen 03 - 4499041
Bert van der Krieken 052 - 336431
Luc Matthé 014 - 218385
Hubert Meeus 014 - 415758
Jef de Ridder 03 - 6516935
Chris Steeman 03 - 4495714

Brabant

Paul Herroelen 02 - 7518576

Limburg

Jan Gabriëls 011 - 413409
Albert Geuens 011 - 735744

Oostvlaanderen

Dirk Oellibrandt 031 - 7759859

Westvlaanderen

Rudi Debruyne 051 - 544850

DUTCH BIRDING

Jaargang/Volume 4 Nummer/ Number 3 1982

73 **Bepaling van leeftijd en geslacht bij Pestvogel** *Peter de Knijff*

80 **Mystery photograph 8 Surf Scoter** *Edward J. van IJzendoorn*

Mededelingen

- 82 Goliath Herons in Egypt in 1981 *Rob G. Bijlsma & Frank E. de Roder*
- 84 Stellers Eider op Schiermonnikoog in mei 1982 *Arnoud B. van den Berg*
- 87 High numbers of Cranes in Tunisia in December 1979 *Magnus Ullman*
- 87 Wintergeval van Bairds Strandloper voor Nederland *Edward J. van IJzendoorn*
- 89 Verenkleeft en naakte delen van juveniele Steltkluut *Jos J.M. van Oostveen*
- 90 Ring-billed Gulls on Canary Islands in March 1982 *Eric Bos & Paul de Heer*
- 91 Ring-billed Gull in Morocco in August 1982 *W. (Ted) Hoogendoorn*
- 92 Volwassen Kleine Mantelmeeuw met vleeskleurig roze poten *Rudi Debruyne*
- 93 Dougalls Stern te IJmuiden in juli 1982 *Arnoud B. van den Berg & J.W. (Jowi) de Roever*
- 95 Kuifkoekoek bij Eernewoude in augustus 1982 *Eddy Wijmenga*
- 96 Crested Lark with abnormal bill *Dirk Vercammen*
- 97 Brown Flycatcher in BRD in August 1982 *David Fleet*
- 98 Plumages of Algerian Nuthatch *Arnoud B. van den Berg*
- 100 Crossbills with pale wing-bars: a brief review *Peter Berthold & Rolf Schlenker*
- 102 Ortolaan te Lelystad-Haven in december 1981 *Jan van Laar*

Brieven

- 104 April records of White-cheeked Tern in Sinai *Steve C. Madge*

Aankondigingen

- 105 Reis naar Kenya in winter van 1983/84
- 105 Reis naar Siberië in juni-juli 1983
- 105 Verhuizing van Vogeltrekstation Arnhem

Verzoeken

- 106 The birds of Israel
- 106 Voorkomen van Grote Pijlstormvogel in Nederland
- 106 Voorkomen van Kleine Zilverreiger in Nederland
- 106 Voorkomen van Roodpootvalk in Nederland
- 106 Voorkomen van Vorkstaartmeeuw in Nederland
- 106 Occurrence of Caspian Tern in western Europe
- 107 Voorkomen van Reuzenster in Nederland en Vlaanderen
- 107 Voorkomen van Witwangster en Witvleugelster in Nederland
- 107 Voorkomen van Zwarte Zeekoet, Kleine Alk en Papegaaiduiker in Nederland
- 107 Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in winter van 1982/83

108 **Recente meldingen** *J.J. (Han) Blankert & Gerard H. Steinhaus*

Exemplaren van de *Dutch Birding Association* veldlijst kan men bestellen door overmaking van f 1,50 per stuk op postgirorekening 41 48 343 ten name van de Stichting Dutch Birding Association (Postbus 71927, 1008 EC Amsterdam).
